

საქართველოს მდგრადი საჯარო შესყიდვების სახელმძღვანელო

შენიშვნა

საქართველოს მდგრადი საჯარო შესყიდვების სახელმძღვანელო შემუშავებულია ევროკავშირი გარემოსთვის (EU4Environment) პროექტის ფარგლებში, რომელიც დაფინანსებულია ევროკავშირის მიერ და იმპლემენტირებულია OECD-ის, UNECE-ის, UNEP-ის, UNIDO-სა და მსოფლიო ბანკის მიერ. ეს სახელმძღვანელო მომზადებულ იქნა საქართველოს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს სსიპ გარემოსდაცვითი ინფორმაციისა და განათლების ცენტრისა (UNEP-ის იმპლემენტაციის პარტნიორი საქართველოში) და სახელმწიფო შესყიდვების სააგენტოს მხარდაჭერით, UNEP-ის დახმარებით.

სახელმძღვანელო წარდგენილი და განხილულ იქნა დაინტერესებულ პირთათვის, საჯარო შესყიდვებში შესყიდვის პრიორიტეტული ობიექტებისათვის მდგრადი შესყიდვების კრიტერიუმების გამოყენების თაობაზე ონლაინ ტრენინგზე, რომელიც გაიმართა 2021 წლის 29 ივლისს. ეს სახელმძღვანელო მომზადებულ იქნა ქალბატონი ნატო ბერიძის მიერ — EU4Environment პროექტის ჯგუფის ეროვნული სამართლის ექსპერტი, საქართველოს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს სსიპ გარემოსდაცვითი ინფორმაციისა და განათლების ცენტრი. სახელმძღვანელოს მე-12 თავი (პრაქტიკული მაგალითები) მომზადებულ იქნა ბატონი ერიქს მეზალისის მიერ — EU4Environment-ის პროექტის ჯგუფის საერთაშორისო სამართლის ექსპერტი. სახელმძღვანელო მომზადდა სახელმწიფო შესყიდვების სააგენტოსა და საქართველოს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს გარემოსდაცვითი ინფორმაციისა და განათლების ცენტრთან აქტიური თანამშრომლობით. სახელმძღვანელოზე კომენტარები შემუშავებულ იქნა ბატონი ფარიდ იაკერისა და ქალბატონი ლესია ნიკოლაევას მიერ — გაეროს გარემოსდაცვითი პროგრამიდან და ბატონი ერიქს მეზალისის მიერ — EU4Environment-ის პროექტის ჯგუფის საერთაშორისო სამართლის ექსპერტი. წარმოდგენილი კომენტარები ასახულ იქნა დოკუმენტში.

ამ დოკუმენტში გამოთქმული მოსაზრებები წარმოადგენს მხოლოდ ავტორის მოსაზრებებს და არ შეიძლება აღქმულ იქნეს როგორც ევროკავშირის, ან მისი წევრების ან აღმოსავლეთ პარტნიორობის ქვეყნების მთავრობების ან იმპლემენტაციის პარტნიორების ოფიციალურ მოსაზრებებად.

ეს დოკუმენტი და დოკუმენტში მოცემული ნებისმიერი რუკა, წარმოდგენილია იმ რწმენით, რომ არ აზიანებს რომელიმე ტერიტორიის სტატუსს ან სუვერენიტეტს, საერთაშორისო საზღვრებისა და საზღვრების დელიმიტაციას და ნებისმიერი ტერიტორიის, ქალაქის ან ტერიტორიის სახელწოდებას.

ეს დოკუმენტი შემუშავებულ იქნა ევროკავშირის ფინანსური მხარდაჭერით. დასაშვებია ამ დოკუმენტის ტექსტის გამოყენება წყაროს მითითების პირობით. აღნიშნული დოკუმენტის გაყიდვა აკრძალულია.

გთხოვთ ამ პუბლიკაციის ციტირება მოახდინეთ შემდეგი სახით: EU4Environment (2021), საქართველოს მდგრადი საჯარო შესყიდვების სახელმძღვანელო.

სარჩევი

შესავალი	6
სახელმძღვანელოს მიზნები.....	7
რა არის მდგრადი შესყიდვა?	7
რატომ მდგრადი შესყიდვა?.....	8
მდგრადი შესყიდვები და მდგრადი განვითარების მიზნები.....	9
მდგრადი შესყიდვების სამართლებრივი ჩარჩო.....	10
მდგრადი შესყიდვების ელემენტები საჯარო შესყიდვის ძირითად პრინციპებში	11
მდგრადი შესყიდვების განხორციელება	11
მდგრადი შესყიდვების მონიტორინგი და კონტროლი.....	13
მდგრადობის კრიტერიუმების გამოყენება საჯარო შესყიდვის პროცედურებში.....	13
შესყიდვის პირობების განსაზღვრა.....	16
შესყიდვის საგნის განსაზღვრა	16
ტექნიკური სპეციფიკაციების განსაზღვრა	17
მასალების, წარმოებისა და მიწოდების პირობების აღწერა.....	19
ეტიკეტები.....	20
ტექნიკურ სპეციფიკაციებთან შესაბამისობის გადამოწმების შესაძლებლობა.....	21
წინადადების შეუსაბამოდ დაბალი ფასი	22
ეკონომიკური ოპერატორის შერჩევა	23
ეკონომიკური ოპერატორების შერჩევის კრიტერიუმების მიმოხილვა.....	23
საუკეთესო ეკონომიკური ოპერატორის შერჩევის კრიტერიუმები	24
გარემოსდაცვითი ტექნიკური შესაძლებლობები	24
ხარისხის უზრუნველყოფისა და გარემოსდაცვითი მართვის სტანდარტები.....	26
მიწოდების ჯაჭვის მენეჯმენტი	26
პროდუქტის ნიმუშები, მათი შემოწმება და შესაბამისობის შეფასება.....	27
საუკეთესო წინადადების გამოვლენის კრიტერიუმები	28
საუკეთესო წინადადების გამოვლენის გარემოსდაცვითი კრიტერიუმები	28
ტექნიკური სპეციფიკაციები თუ საუკეთესო წინადადების გამოვლენის კრიტერიუმები?	30
სასიცოცხლო ციკლის დანახარჯი.....	30
მდგრადი შესყიდვის ხელშეკრულების შესრულება.....	32
ხელშეკრულების ზოგადი დებულებები	32

ხელშეკრულების შესრულების ზედამხედველობა	33
პრაქტიკული მაგალითები	35
დასკვნა	38
ბიბლიოგრაფია	39
სასარგებლო წყაროები.....	40

შემოკლებები

CPV	შესყიდვების საერთო/მიღებული ლექსიკონი
მდგრადი განვითარების მიზნები	გაეროს მდგრადი განვითარების მიზნები
მდგრადი შესყიდვა	მდგრადი საჯარო შესყიდვა
ასოციირების შეთანხმება	ერთის მხრივ, საქართველოსა და მეორეს მხრივ, ევროკავშირს და ევროპის ატომური ენერჯის გაერთიანებას და მათ წევრ სახელმწიფოებს შორის ასოციირების შესახებ შეთანხმება
სააგენტო	სსიპ საჯარო შესყიდვების სააგენტო
კანონპროექტი	„საჯარო შესყიდვების შესახებ“ საქართველოს კანონის პროექტი
დადგენილების პროექტი	„საჯარო შესყიდვის განხორციელებისას მდგრადი განვითარების მიზნის მისაღწევად გასატარებელი აუცილებელი ღონისძიებების შესახებ“ საქართველოს მთავრობის დადგენილების პროექტი

შესავალი

წინამდებარე სახელმძღვანელო შემუშავებულია, საქართველოს საკანონმდებლო და კანონქვემდებარე ნორმატიულ აქტებსა და კანონპროექტსა და დადგენილების პროექტში, მდგრად შესყიდვებთან დაკავშირებული სამართლებრივი ნორმების ეფექტიანად იმპლემენტაციისა და აღსრულების მიზნით.

ასოცირების შეთანხმების ხელმოწერით საქართველომ, ახლანდელი და მომავალი თაობების კეთილდღეობისათვის, აიღო მდგრადი განვითარების² ხელშეწყობის ვალდებულება და ხაზი გაუსვა ვაჭრობასთან დაკავშირებული შრომითი და გარემოსდაცვითი საკითხების მნიშვნელობას. აღნიშნული ვალდებულება მოიცავს, მათ შორის, საერთაშორისო ვაჭრობის განვითარების ხელშეწყობას მდგრადი განვითარების ძირითადი ამოცანების განსახორციელებლად.³

ზემოაღნიშნული ვალდებულების შესასრულებლად და საჯარო შესყიდვების კანონმდებლობაში მდგრადი განვითარების იმპლემენტაციისათვის, მდგრად შესყიდვებთან დაკავშირებული, კანონპროექტის კონკრეტული სამართლებრივი დებულებები და მუხლები იქნა შემუშავებული. აღნიშნული სამართლებრივი დებულებები ეფუძნება ევროპარლამენტისა და ევროსაბჭოს 2014 წლის 26 თებერვლის 2014/24/EU დირექტივას (რომლითაც გაუქმდა 2004/18/EC დირექტივა) და შესაბამისობაშია საუკეთესო საერთაშორისო გამოცდილებასთან.

ამრიგად, საქართველოს საჯარო შესყიდვების სისტემის კონტექსტში ასოცირების შეთანხმებით განსაზღვრული ვალდებულებების შესასრულებლად და მდგრადი შესყიდვების კონცეფციის დასაწერად, კანონპროექტი კარდინალურად იქნა განახლებული, საჯარო შესყიდვებთან დაკავშირებული კონცეპტუალური და პრაქტიკული დებულებების დანერგვისათვის, იმისათვის რომ მიღწეულ იქნეს:

- სახელმწიფოს საერთო საოპერაციო და შესრულების ხარჯების ოპტიმიზაცია;
- გრძელვადიანი მდგრადობა;
- მომავალში მდგრადი შესყიდვების ობიექტებისათვის მრავალფეროვანი ბაზრის შექმნა.

² მდგრადი განვითარების მიზნები (SDGs), ასევე ცნობილი როგორც მსოფლიო მიზნები, შემუშავებულ იქნა გაეროს მიერ 2015 წელს, როგორც ერთგვარი ინსტრუმენტი სიღარიბესთან საბრძოლველად, პლანეტის დაცვისა და იმის უზრუნველსაყოფად, რომ 2030 წლისათვის ყველა ადამიანი შეძლოს მშვიდობაში და კეთილდღეობაში ცხოვრება (UNDP). დამატებითი ინფორმაცია ხელმისაწვდომია: <https://www.undp.org/sustainable-development-goals> [23.08.2021].

³ „მდგრადი განვითარების მიზნების ეროვნული დოკუმენტის თაობაზე“ საქართველოს მთავრობის 2019 წლის 12 ნოემბრის N2328 განკარგულებით, მოწონებულ იქნა „მდგრადი განვითარების მიზნების ეროვნული დოკუმენტი“, რომლის მიზანია მდგრადი განვითარების განხორციელების ხელშეწყობა და მტკიცებულებებზე დაფუძნებული ეროვნული პოლიტიკის დანერგვა 2030 დღის წესრიგის შესაბამისად.

სახელმძღვანელოს მიზნები

სახელმძღვანელოს მიზანია დაეხმაროს შემსყიდველ ორგანიზაციებსა და ეკონომიკურ ოპერატორებს, მათ შორის, მცირე და საშუალო მეწარმეებს, მდგრადი შესყიდვების წარმატებულად განხორციელებაში. სახელმძღვანელო ხსნის კანონპროექტისა და მის შესაბამისად შემუშავებული დადგენილების პრიექტის შესაძლებლობებს. სახელმძღვანელო მიჰყვება შესყიდვების პროცედურის განხორციელების ლოგიკასა და მის სტრუქტურას. იგი ძირითადად გამიზნულია შემსყიდველი ორგანიზაციებისთვის, თუმცა განხილული მიდგომები თანაბრად მნიშვნელოვანია ეკონომიკური ოპერატორებისთვისაც. სახელმძღვანელო დაეხმარება ეკონომიკურ ოპერატორებს – განსაკუთრებით მცირე და საშუალო ბიზნესის წარმომადგენლებს, უკეთ გააცნობიერონ გარემოსდაცვითი და სოციალური მოთხოვნები, რომლებიც სულ უფრო და უფრო ხშირად იქნება გამოყენებული საჯარო შესყიდვის პროცედურებში.

ამდენად, წინამდებარე სახელმძღვანელო ერთიანი ხედვისა და მეთოდოლოგიის ჩამოყალიბების გზით, ერთი მხრივ, მიზნად ისახავს, შემსყიდველი ორგანიზაციების ცნობიერების ამაღლებას მდგრადი შესყიდვების ეფექტიანად განხორციელებისა და მდგრადი შესყიდვების პოლიტიკის გასაუმჯობესებლად და მეორე მხრივ, სახელმძღვანელოს მიზანია ეკონომიკური ოპერატორების მზაობის უზრუნველყოფა, სამომავლოდ, შემსყიდველი ორგანიზაციების საჭიროებების დასაკმაყოფილებლად.

შედეგად, სახელმძღვანელო უზრუნველყოფს მდგრადი შესყიდვების პრინციპებისა და ინსტრუმენტების დანერგვასა თუ მის პრაქტიკაში განხორციელებას და გაზრდის დაინტერესებულ პირთა ცნობიერებას.

რა არის მდგრადი შესყიდვა?

მდგრადი შესყიდვა განმარტებულია როგორც პროცესი, რომლის დროსაც ორგანიზაციები საკუთარ მოთხოვნილებებს საქონელზე, მომსახურებაზე, სამუშაოსა და კომუნალურ მომსახურებაზე იკმაყოფილებენ ისე, რომ მიღწეულ იქნეს ხარჯთეფექტურობა მთლიანი სასიცოცხლო ციკლის განმავლობაში, იმგვარად, რომ სარგებელი მიიღოს არამხოლოდ შემსყიდველმა ორგანიზაციამ, არამედ საზოგადოებამ და ეკონომიკამ, გარემოსთვის მინიმალური ზიანის მიყენების გზით.⁴

გარემოსდაცვითი განზომილების გარდა, მდგრადი შესყიდვა ასევე მოიაზრებს სოციალურ და ეკონომიკურ ასპექტებსაც:

---

⁴ წყარო: Procuring the Future – the report of the UK Sustainable Procurement Task Force, June 2006. მდგრადი საჯარო შესყიდვების შესახებ დეფინიცია შემუშავებულია Marrakech Task Force-ის მიერ.

- ეკონომიკური ფაქტორი უკავშირდება მთლიანი სასიცოცხლო ციკლის დანახარჯის გამოთვლის მეთოდოლოგიის გამოყენებას. შესყიდვა უნდა იყოს ეფექტიანი, რაც ნიშნავს ეკონომიკურად ყველაზე მომგებიანი წინადადების მიღებას;
- სოციალური ფაქტორი მოიცავს სოციალური თანასწორობის, სხვადასხვა სოციალური ჯგუფის დაცულობას, ადამიანის უფლებებისა და შრომის სამართლის პრინციპების დაცვას;
- გარემოსდაცვითი ფაქტორი მოიცავს ჰაერის, წყლის და ნიადაგის ემისებს, კლიმატის ცვლილებას, ბიომრავალფეროვნებას, ბუნებრივი რესურსების სწორ გამოყენებას შესყიდვის ობიექტის მთელი სასიცოცხლო ციკლის განმავლობაში.

მდგრადი შესყიდვა მიზნად ისახავს სათანადო ბალანსის მიღწევას მდგრადი განვითარების სამ საყრდენს – ეკონომიკურ, სოციალურ და გარემოსდაცვით ასპექტებს შორის.⁵

მდგრადი განვითარება შემსყიდველი ორგანიზაციებისგან მოითხოვს საკუთარი უფლებამოსილებებისა და ვალდებულებების განხორციელებისას სოციალური, ეკონომიკური და გარემოსდაცვითი ასპექტების მხედველობაში მიღებას, ისე რომ არცერთი ზემოაღნიშნული ასპექტი არ იყოს დომინანტური და იქნეს ბალანსი დაცული. შემსყიდველ ორგანიზაციებს შესაძლებლობა აქვთ მდგრადი შესყიდვების კრიტერიუმები გამოიყენონ შესყიდვის ნებისმიერ ეტაპზე, ბაზრის მოკვლევიდან დაწყებული ხელშეკრულების შესრულების კონტროლით დამთავრებული. მეტიც, დადგენილების პროექტით განსაზღვრულ შემთხვევებში, სავალდებულო იქნება მდგრადი შესყიდვების გამოყენება.

რატომ მდგრადი შესყიდვა?

საჯარო შესყიდვებს საკმაოდ დიდი ძალა აქვს მთლიან შესყიდვებში — 2019 წლის განმავლობაში სხვადასხვაგვარი სახის მომსახურების, საქონლისა და სამშენებლო სამუშაოების შესყიდვისათვის განხორციელებული სახელმწიფო შესყიდვების საერთო მოცულობამ, რეკორდული - 5,332,804,815 მილიარდი ლარი შეადგინა, რამაც ქვეყნის მთლიანი შიდა პროდუქტის დაახლოებით 11%, ხოლო სახელმწიფო ბიუჯეტის ხარჯვითი ნაწილის 63% შეადგინა.⁶

ყოველი შესყიდვა იძლევა მდგრადი განვითარების ხელშეწყობის და მისი წახალისების პოტენციურ შესაძლებლობას. შემსყიდველი ორგანიზაციების მიერ ბიუჯეტის რაციონალური, პასუხისმგებლიანი, მდგრად განვითარებაზე ორიენტირებული ხარჯვა გახდება მაგალითის მიმცემი ეკონომიკური ოპერატორებისთვის, მდგრადი პოლიტიკის განხორციელების, გარემოსდაცვითი და სოციალური მიზნების მიღწევისთვის. ეკონომიკური თვალსაზრისით,

⁵ იხილეთ https://ec.europa.eu/environment/gpp/versus_en.htm [23.08.2021].

⁶ იხილეთ სახელმწიფო შესყიდვების სააგენტოს 2019 წლის საქმიანობის ანგარიში გვ. 3. ხელმისაწვდომია: http://procurement.gov.ge/getattachment/ELibrary/AnalyticalStudiesReports/Angarishi_2019_GEO.pdf.aspx [23.08.2021].

მდგრად შესყიდვებს გააჩნია ხარჯების შემცირებისა და ტექნოლოგიების გაუმჯობესების პოტენციალი, რამდენადაც მხედველობაში მიიღება მთლიანი სასიცოცხლო ციკლის დანახარჯი და უკეთესი ხარისხის საქონელი უფრო დიდხანს ძლებს. ამდენად, მდგრადი შესყიდვა შესაძლოა, გახდეს ინოვაციის მთავარი მამოძრავებელი და ბაზარზე მდგრადი საქონლისა და მომსახურების გავრცელების რეალური ინდიკატორი.

მდგრადი შესყიდვები და მდგრადი განვითარების მიზნები

აღსანიშნავია, რომ მდგრადი შესყიდვები ეფექტური ინსტრუმენტია მწვანე ეკონომიკის მოდელზე გადასასვლელად, რაც საქართველოს მიზანს წარმოადგენს. მდგრად შესყიდვებს შეუძლია დაეხმაროს საქართველოს მდგრადი განვითარების მიზნების⁷ მიღწევაში, ისევე როგორც ოცდაათამდე მრავალმხრივი გარემოსდაცვითი შეთანხმებით⁸ (რომლის მხარეც საქართველოა) აღებული სხვა ვალდებულებების შესრულებაში.

2015 წელს დამტკიცებული გაეროს მდგრადი განვითარების მიზნები (SDGs) 17 მიზნისა და 169 ამოცანის ნაკრებია, რომელზეც გაეროს ყველა წევრი ქვეყანა თანხმდება, უკეთესი და უფრო მდგრადი მომავლის მისაღწევად.⁹ მდგრადი განვითარების მიზნები აერთიანებს ჩვენს წინაშე არსებული გლობალური გამოწვევების საპასუხოდ მიმართულ ამოცანებს.

საგულისხმოა, რომ მდგრადი განვითარების მიზნები მჭიდროდაა დაკავშირებული მდგრადი საჯარო შესყიდვების მიდგომასთანაც. ამ მიმართულებით აღსანიშნავია, მდგრადი განვითარების მე-12 მიზანი — მდგრადი მოხმარებისა და წარმოების უზრუნველყოფა. აღნიშნული მიზანი განიხილება როგორც ენერგოეფექტურობის, მდგრადი ინფრასტრუქტურის, რესურსეფექტურობის, ღირსეულ სამუშაო ადგილებზე ხელმისაწვდომობის უზრუნველყოფის ინსტრუმენტი. მდგრადი მოხმარება და წარმოება დაკავშირებულია ნაკლები რესურსით უფრო მეტისა და უკეთესის განხორციელებასთან,¹⁰ რესურსების ეფექტურობის გაზრდითა და მდგრადი ცხოვრების წესის პოპულარიზაციის მეშვეობით.¹¹ 12.7 ამოცანა ითვალისწინებს მდგრადობაზე ორიენტირებული საჯარო შესყიდვების ხელშეწყობას, ეროვნული პოლიტიკისა და პრიორიტეტების შესაბამისად.

აღსანიშნავია, რომ მდგრადი საჯარო შესყიდვების მიდგომების დანერგვის შემდგომ გაიზრდება შემსყიდველი ორგანიზაციების მოთხოვნა მდგრად საქონელზე, მომსახურებასა თუ სამუშაოზე. აღნიშნული, თავისი მხრივ, ხელს შეუწყობს ბაზარზე მწვანე და მდგრადი წარმოების გაძლიერებასა და ეკონომიკურ ოპერატორთა მიერ მდგრადი, გარემოსადმი

⁷ <https://sdgs.un.org/goals> [23.08.2021].

⁸ დამატებითი ინფორმაციისათვის იხილეთ: <http://www.eiec.gov.ge/NavMenu/Documents/International-Convention.aspx> [23.08.2021].

⁹ დამატებითი ინფორმაციისათვის იხილეთ: <https://sdgs.un.org/goals> [23.08.2021].

¹⁰ <https://www.unep.org/explore-topics/resource-efficiency/what-we-do/sustainable-consumption-and-production-policies> [23.08.2021].

¹¹ დამატებითი ინფორმაციისათვის იხილეთ: <https://sdgs.un.org/goals/goal12> [23.08.2021].

მეგობრული, ეკონომიკური გადაწყვეტის გზების დანერგვასა და განვითარებას წარმოების პროცესში.

ამასთან, მდგრადი შესყიდვების კონცეფცია, შესყიდვის პროცესში მდგრადი განვითარების სოციალური ასპექტების გათვალისწინებასაც გულისხმობს. ამ მიმართულებით ყურადღება ექცევა მოწყვლადი ჯგუფების, მათ შორის, შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე პირთა, ნაკლებად წარმოდგენილი სქესისა თუ სოციალური და შრომითი უფლებების უზრუნველყოფას ეკონომიკურ ოპერატორთა მხრიდან. შესაბამისად, მდგრადი შესყიდვები აგრეთვე პირდაპირ კავშირშია მდგრადი განვითარების მე-5 მიზანსა (გენდერული თანასწორობა)¹² და მე-8 მიზანთან (ღირსეული სამუშაო და ეკონომიკური ზრდა).¹³

ამრიგად, შეიძლება ითქვას, რომ მდგრადი განვითარების 12.7 ამოცანის განხორციელება და შესაბამისად, ეროვნული პოლიტიკისა და პრიორიტეტების შესაბამისად, მდგრადობაზე ორიენტირებული საჯარო შესყიდვების დანერგვა, პირდაპირ გავლენას ახდენს მდგრადი განვითარების სხვა მიზნებისა და ამოცანების შესრულებაზე. ამდენად, მდგრადი განვითარების 2030 წლის დღის წესრიგის ეროვნულ დონეზე იმპლემენტაციისათვის საქართველოში მდგრადი შესყიდვების დანერგვა უმნიშვნელოვანესია.

მდგრადი შესყიდვების სამართლებრივი ჩარჩო

მდგრადობასთან დაკავშირებული სამართლებრივი ნორმები თავმოყრილია საქართველოს კონსტიტუციაში, ასოცირების შეთანხმებაში, კანონპროექტსა და დადგენილების პროექტში.

საქართველოს კონსტიტუციით განსაზღვრული ვალდებულებებისა¹⁴ და მდგრადი განვითარების ხელშეწყობის ვალდებულების უზრუნველსაყოფად შემუშავებული კანონპროექტით გათვალისწინებულია, რომ საქართველოს მთავრობის დადგენილებით განსაზღვრულ შემთხვევებში, საჯარო შესყიდვის განხორციელებისას მდგრადი განვითარების მიზნის მიღწევა იქნება სავალდებულო.¹⁵

დადგენილების პრიექტით განსაზღვრულია იმ შესყიდვის ობიექტის CPV კოდები, რომლის შესყიდვისას სავალდებულოა მდგრადი განვითარების მახასიათებლების გათვალისწინება. ამ შემთხვევაში, შემსყიდველი ორგანიზაციები ვალდებული იქნებიან შესყიდვის პირობებში განსაზღვრონ მდგრადი განვითარების მახასიათებლები და შეისყიდონ მხოლოდ გარემოსადმი მეგობრული შესყიდვის ობიექტები. თუმცა აქვე უნდა აღინიშნოს, რომ შემსყიდველ ორგანიზაციებს უფლებამოსილება ექნებათ მდგრადი განვითარების მახასიათებლების გამოყენებით შეისყიდონ სხვა შესყიდვის ობიექტებიც, თუ ამგვარი

¹² დამატებითი ინფორმაციისათვის იხილეთ: <https://sdgs.un.org/goals/goal5> [23.08.2021].

¹³ დამატებითი ინფორმაციისათვის იხილეთ: <https://sdgs.un.org/goals/goal8> [23.08.2021].

¹⁴ როგორებიცაა გარემოს დაცვისა და ბუნებრივი რესურსებით რაციონალურ სარგებლობის, ადამიანთა სოციალურ დაცვის, თავისუფალი მეწარმეობისა და კონკურენციის განვითარებაზე ზრუნვის ვალდებულებები.

¹⁵ „საჯარო შესყიდვების შესახებ“ საქართველოს კანონის პროექტის მე-2 მუხლი.

მოთხოვნების დაწესებით უზრუნველყოფილი და დაცული იქნება კანონპროექტით დადგენილი ზოგადი პრინციპები.

მდგრადი შესყიდვების ელემენტები საჯარო შესყიდვის ძირითად პრინციპებში

მდგრადი შესყიდვები არსებული შესყიდვების სისტემის პარალელურ სისტემას არ წარმოადგენს, უფრო მეტიც, იგი იმპლემენტირებულ უნდა იქნეს შესყიდვის თითოეულ პროცედურაში. შესაბამისად, მდგრადი შესყიდვების იმპლემენტაციისათვის, საჯარო შესყიდვების ძირითადი პრინციპები, როგორებიცაა, საჯარო სახსრების ეფექტიანი და რაციონალური ხარჯვა, ღიაობა და გამჭვირვალობა, პროპორციულობა თუ არადისკრიმინაციული და თანასწორი მოპყრობის პრინციპები უნდა იქნეს დაცული. მდგრადმა შესყიდვებმა უნდა უზრუნველყოს საჯარო სახსრების რაციონალური ხარჯვა და ამავე დროს, მდგრადი განვითარების მოტივაცია მისცეს ბიზნესს.

ზემოხსენებული პრინციპებიდან საჯარო სახსრების ეფექტიანი და რაციონალური ხარჯვა განსაკუთრებით ეხმიანება მდგრად შესყიდვებს. შესყიდვა უნდა იყოს ეფექტიანი, რაც ნიშნავს შესაბამისი ბაზრის კვლევას შესყიდვის გამოცხადებამდე და ეკონომიკურად ყველაზე მომგებიანი წინადადების/შეთავაზების მიღებას. აღნიშნული სულაც არ ნიშნავს ყველაზე დაბალი ფასის მქონე შეთავაზების/წინადადების არჩევას. ეს ნიშნავს გადაჭრის გზისა თუ იმგვარი საშუალების შერჩევას, რომელიც აკმაყოფილებს შემსყიდველი ორგანიზაციების მოთხოვნებს, მათ შორის, გარემოსდაცვითი და სოციალური მიმართულებით. საუკეთესო ღირებულება არამარტო გულისხმობს შესყიდვის ობიექტის ღირებულებას, არამედ ითვალისწინებს ისეთ ფაქტორებსაც, როგორებიცაა ხარისხი, ეფექტიანობა, ეფექტურობა და მიზანშეწონილობა.

თუმცა, „ყველაზე დაბალი ფასის“ კრიტერიუმის მეშვეობით შესყიდვა არ უნდა იქნეს გამორიცხული, რამდენადაც ზოგიერთ გადაწყვეტასთან მიმართებით აღნიშნული კრიტერიუმი ყველაზე უფრო მეტად მისაღებად და რაციონალურად შეიძლება ჩაითვალოს. ყველაზე დაბალი ფასის კრიტერიუმის გამოყენებისას, მდგრადობასთან დაკავშირებული მოთხოვნები შესაძლოა გათვალისწინებულ იქნეს ტექნიკურ სპეციფიკაციებში (შესყიდვის ობიექტის აღწერისას). ამ შემთხვევაში, აღნიშნულ მოთხოვნებთან შესაბამისობა იქნება სავალდებულო, ხოლო შეუსაბამობა გამოიწვევს ეკონომიკური ოპერატორის დისკვალიფიკაციას.

მდგრადი შესყიდვების განხორციელება

მდგრადი შესყიდვების განხორციელებისას მნიშვნელოვანია, შემსყიდველი ორგანიზაციის საქმიანობის სპეციფიკის გათვალისწინება, ასევე პრიორიტეტებისა და მიზნების განსაზღვრა.

მდგრადი შესყიდვების თანმიმდევრული განხორციელება მოიცავს რამდენიმე ეტაპს, მათ შორის შესყიდვის დაგეგმვას, ბაზრის მოკვლევას, წინასწარი საინფორმაციო შეტყობინების გამოქვეყნებას, შესყიდვის პირობების შედგენას, საჯარო შესყიდვის ხელშეკრულების დადებასა და მისი შესრულების მინიტორინგს. მდგრადი შესყიდვების იმპლემენტაციის მხარდაჭერისათვის შემსყიდველმა ორგანიზაციებმა შესაძლოა დაისახონ სპეციალური მიზანი, მაგალითად, საბიუჯეტო წლის განმავლობაში მდგრადი შესყიდვების კრიტერიუმებით განსახორციელებელი საჯარო შესყიდვის პროცენტული მაჩვენებელი განსაზღვრონ.

მდგრადი განვითარების მიზნის მისაღწევად, მიზანშეწონილია, შემსყიდველმა ორგანიზაციამ, მდგრადი შესყიდვების განხორციელების შესახებ გადაწყვეტილების მიღებამდე, გაითვალისწინოს ასეთ შესყიდვასთან დაკავშირებული ხარჯები, შეაფასოს, ხომ არ არსებობს უკეთესი ალტერნატივა, რაც დაზოგავს, როგორც მის დროს, ასევე, ხარჯებს და მდგრადი შესყიდვების განხორციელების გარეშე ხომ არ მიაღწევს იმ მიზნებს, რასაც ითვალისწინებს მდგრადი შესყიდვა თავისივე არსში. მაგალითად, თუ შემსყიდველი ორგანიზაცია გეგმავს შეხვედრის ორგანიზებას, რაც მოითხოვს ერთი პუნქტიდან მეორეში მგზავრთა გადაყვანას და განსაზღვრავს, რომ ასეთი მგზავრთა გადაყვანის მომსახურება უნდა იქნეს შესყიდული სწორედ მდგრადი შესყიდვების გზით, გარემოზე ზემოქმედების შემცირების ასპექტის გათვალისწინებით, შესაბამისად, გარემოსადმი მეგობრული ტრანსპორტით ტრანსპორტირების სერვისი შესაძლებელია შესყიდულ იქნეს სწორედ მდგრადი შესყიდვების მეშვეობით. მეორე მხრივ, შემსყიდველმა ორგანიზაციამ უნდა შეაფასოს, ხომ არ იქნება უფრო ოპტიმალური გამოსავალი შეხვედრის დისტანციურ, ე.წ.

„ონლაინ“ რეჟიმში ჩატარება, რაც კიდევ უფრო მეტად გარემოსადმი მეგობრული გადაწყვეტილებაა (რამდენადაც მას საერთოდ აღარ მოუწევს სატრანსპორტო საშუალების გამოყენება), და თავის მხრივ, შემსყიდველი ორგანიზაცია დაზოგავს დროსა და ხარჯებსაც.

კანონპროექტის თანახმად, შემსყიდველ ორგანიზაციებს შესაძლებლობა აქვთ დადონ საჯარო შესყიდვის ხელშეკრულებები არა მარტო შეძენის ყველაზე დაბალი ფასის საფუძველზე („დღევანდელი ფასი“), არამედ მთლიანი სასიცოცხლის ციკლის დანახარჯის მხედველობაში მიღებით. სასიცოცხლო ციკლის დანახარჯი მოიცავს საქონლის მიწოდებასთან, მომსახურების გაწევასთან ან სამუშაოს შესრულებასთან დაკავშირებული სასიცოცხლო ციკლის განმავლობაში არსებული ხარჯს, რომელიც მოიცავს მათ შორის, შესყიდვასთან, სარგებლობასთან, ენერჯისა და სხვა რესურსების მოხმარებასთან, მოვლასთან, გადამუშავებასთან, ასევე, გარემოზე მიყენებული ზიანის შედეგად წარმოშობილ ხარჯებთან (თუკი შესაძლებელია მიყენებული ზიანის ფულადი ვალდებულების სახით განსაზღვრა) დაკავშირებულ დანახარჯებს. სასიცოცხლო ციკლის დეფინიცია მოიცავს ყველა თანმიმდევრულ და ურთიერთდაკავშირებულ ეტაპს, მათ შორის, კვლევას, წარმოებას, განვითარებას, ვაჭრობასა და მის პირობებს, ტრანსპორტირებას, გამოყენებასა და შენარჩუნებას, პროდუქციის მთელი არსებობის პერიოდს ან სამუშაოს შესრულებასა და მომსახურების გაწევას, ნედლეულის შეძენიდან ან ხელთ არსებული რესურსის წარმოშობიდან, ნებართვის მიღებით, მომსახურებისა და გამოყენების ჩათვლით.

მდგრადი შესყიდვების მონიტორინგი და კონტროლი

კანონპროექტისა და დადგენილების პროექტის თანახმად, საქართველოში მდგრადი შესყიდვების სფეროს შესწავლასა და გაანალიზებაზე პასუხისმგებელი უწყებაა — სააგენტო. მიღებული მონიტორინგის შედეგების გამოყენებით, სააგენტო, უზრუნველყოფს არსებული ხარვეზების აღმოსაფხვრელად მუშაობასა და საქართველოს მთავრობისათვის მდგრადი შესყიდვების/საჯარო შესყიდვების პროცედურების გაუმჯობესების შესახებ შესაბამისი წინადადებების წარდგენას.

დადგენილების პროექტის თანახმად, მდგრადი შესყიდვების იმპლემენტაციის პროცესის ეფექტიანი კონტროლის მიზნით, შემსყიდველი ორგანიზაცია ვალდებულია, მოამზადოს და სააგენტოს წარუდგინოს ინფორმაცია მდგრადი შესყიდვების განხორციელების შესახებ, ყოველწლიურად, არაუგვიანეს ყოველი წლის 1 ნოემბრისა. სააგენტო, თავის მხრივ, უზრუნველყოფს მდგრადი შესყიდვების გამოყენების ყოველწლიურ შეფასებას და განსაზღვრავს მდგრადი შესყიდვების წილს საჯარო შესყიდვების მთლიან მოცულობაში. აღნიშნულის შედეგად, სააგენტო წელიწადში ერთხელ მოამზადებს და საქართველოს მთავრობას წარუდგენს ანგარიშს მდგრადი შესყიდვების გამოყენების შესახებ.

შემსყიდველმა ორგანიზაციამ აგრეთვე უნდა დაიცვას აღნიშნული ვალდებულება, თავისი მდგრადი შესყიდვების მონიტორინგისათვის, იმისათვის რომ უზრუნველყოფილ იქნეს განხორციელებული პროცედურის კანონშესაბამისობა და საუკეთესო ფასისა და ხარისხის თანაფარდობა.

მდგრადობის კრიტერიუმების გამოყენება საჯარო შესყიდვის პროცედურებში

ნებისმიერი შესყიდვის წარმატებით განსახორციელებლად, გადამწყვეტია შესყიდვის პროცედურის მოსამზადებელი ეტაპი. შემსყიდველმა ორგანიზაციამ უნდა იცოდეს, თუ კონკრეტული შესყიდვის პროცედურის რა ეტაპზეა შესაძლებელი მდგრადობის მახასიათებლების გამოყენება.

მდგრადობის კრიტერიუმები შეიძლება გათვალისწინებულ იქნეს შესყიდვის პროცედურის სხვადასხვა ეტაპზე:

- შესყიდვების დაგეგმვისას;
- შერჩევის კრიტერიუმების დადგენისას;
- ტექნიკური სპეციფიკაციების განსაზღვრისას;
- საუკეთესო წინადადების გამოვლენის კრიტერიუმების განსაზღვრისას;
- შესყიდვების ხელშეკრულების შედგენისას;

თითოეული პროცედურისას მდგრადობის მახასიათებლების საჯარო შესყიდვებში ეფექტიანად იმპლემენტაციის მიზნით, ქვემოთ მოკლედ იქნება მიმოხილული კანონპროექტით განსაზღვრული საჯარო შესყიდვის პროცედურები.

➤ ღია პროცედურა

ღია პროცედურა ერთეტაპიანი პროცესია. შემსყიდველი ორგანიზაცია აცხადებს საჯარო შესყიდვას და აქვეყნებს სრულყოფილ, საჯარო შესყიდვასთან დაკავშირებული ყველა ინფორმაციის შემცველ შესყიდვის პირობებს. ამდენად, მდგრადობის მახასიათებლები გათვალისწინებული უნდა იყოს შესყიდვის პირობებში. მდგრადობის მოთხოვნები შეიძლება დადგინდეს როგორც ეკონომიკური ოპერატორების, ასევე შესყიდვის ობიექტის მიმართ. აღნიშნულ პროცედურაში შემსყიდველი ორგანიზაცია ერთდროულად აფასებს, როგორც თავად ეკონომიკური ოპერატორების, ასევე მათ მიერ წარდგენილი წინადადებების შესყიდვის პირობებთან შესაბამისობას.

➤ შეზღუდული პროცედურა

შეზღუდული პროცედურა ორეტაპიანი პროცესია. პირველ ეტაპზე შემსყიდველი ორგანიზაციები ადგენენ არიან თუ არა ეკონომიკური ოპერატორები სათანადოდ კვალიფიცირებულნი. წინადადების წარსადგენად მეორე ეტაპზე, მხოლოდ ის ეკონომიკური ოპერატორები შეიძლება იქნენ მიწვეულნი, რომლებიც დააკმაყოფილებენ შესყიდვის პირობებით განსაზღვრულ მოთხოვნებს. პროცედურის პირველ ეტაპზე, მდგრად შესყიდვებთან დაკავშირებული მოთხოვნები შესაძლებელია შემოღებულ იქნეს შერჩევის კრიტერიუმებში. შემსყიდველ ორგანიზაციებს ასევე უფლება აქვთ შეამცირონ კანდიდატთა რაოდენობა კანონპროექტის 59-ე მუხლის შესაბამისად (მაგალითად, გარდა მინიმუმალური კრიტერიუმებისა, განსაზღვრონ მდგრადობის კონკრეტული კრიტერიუმები და შესყიდვის პირობებში მიუთითონ, რომ კანდიდატთა რაოდენობას შეამცირობენ მდგრადობის მახასიათებლების მიხედვით). აღნიშნული უფლებით სარგებლობისთვის, შესყიდვის პირობებში უნდა განისაზღვროს ობიექტური და არადისკრიმინაციული კრიტერიუმები. ამასთან, უზრუნველყოფილ უნდა იქნეს ჯანსაღი კონკრენცია. კანდიდატთა რაოდენობის განსაზღვრისას, შემსყიდველმა ორგანიზაციამ უნდა გაითვალისწინოს შესყიდვის ობიექტისა და შესაბამისი ბაზრის თავისებურებები, მათ შორის, ამ ბაზარზე არსებულ კონკურენცია. შეზღუდულ პროცედურაში კანდიდატთა მინიმალური რაოდენობა უნდა იყოს ხუთი.

ის ეკონომიკური ოპერატორები, რომლებიც მოწვეულნი იქნებიან მეორე ეტაპზე წინადადების წარსადგენად, ასევე ვალდებულნი იქნებიან წარადგინონ ტექნიკური და ფინანსური შეთავაზებაც. პროცედურის აღნიშნულ ეტაპზე მდგრად შესყიდვებთან დაკავშირებული მოთხოვნები შესაძლოა განსაზღვრულ იქნეს ტექნიკურ სპეციფიკაციებში, საუკეთესო წინადადების გამოვლენის კრიტერიუმებში და შესყიდვის ხელშეკრულების პროექტში.

➤ მოლაპარაკების პროცედურა წინასწარი გამოქვეყნებით და კონკურენტული დიალოგი კონკურენტული დიალოგი და მოლაპარაკების პროცედურა წინასწარი გამოქვეყნებით, ასევე ორეტაპიანი პროცედურებია. აღნიშნული პროცედურების გამოყენება შესაძლებელია მხოლოდ კანონპროექტით პირდაპირ განსაზღვრულ შემთხვევებში, მათ შორის, იმ შემთხვევაში, როდესაც საჯარო შესყიდვა მოიცავს ინოვაციურ გადაწყვეტას ან როდესაც შემსყიდველი ორგანიზაციის საჭიროებები ვერ დაკმაყოფილდება ბაზარზე ხელმისაწვდომი გადაწყვეტის გზების მისადაგების გარეშე.

აღნიშნულ პროცედურაში იგივე წესები მოქმედებს რაც შეზღუდულ პროცედურაში, თუმცა, დამატებით, კონკურენტულ დიალოგსა და წინასწარი გამოქვეყნებით მოლაპარაკების პროცედურაში გათვალისწინებულია მოლაპარაკების/დიალოგის ეტაპი. აღნიშნულ ეტაპზე, შემსყიდველმა ორგანიზაციებმა და ეკონომიკურმა ოპერატორებმა შესაძლოა აწარმოონ მოლაპარაკება ტექნიკური შეთავაზების, ფინანსური შეთავაზებისა და შესყიდვის ხელშეკრულების პირობებზე. აღნიშნული მოლაპარაკება ასევე შესაძლოა მოიცავდეს მდგრადი შესყიდვების მოთხოვნებსაც.

აღსანიშნავია, რომ ორივე პროცედურის წარმატებით განხორციელება მოითხოვს შემსყიდველი ორგანიზაციებისა და ბიზნესის წარმომადგენლების შესაფერის უნარებსა და გამოცდილებას მოლაპარაკების საწარმოებლად.

➤ ინოვაციური პარტნიორობა

როდესაც შემსყიდველ ორგანიზაციებს სურთ შეისყიდონ ინოვაციური საქონელი, სამუშაო ან/და მომსახურება, ან როდესაც საჭიროა კვლევა-განვითარება და შემსყიდველი ორგანიზაციის საჭიროებები ვერ დაკმაყოფილდება ეროვნულ ან საერთაშორისო ბაზარზე არსებული საქონლის, სამუშაოს ან/და მომსახურების საჯარო შესყიდვით, შემსყიდველ ორგანიზაციებს აქვთ საშუალება, დაიწყონ ინოვაციური პარტნიორობა ერთ ან რამდენიმე ეკონომიკურ ოპერატორთან ინდივიდუალური ხელშეკრულებების დადების გზით. როგორც სხვა პროცედურებში, მდგრადი შესყიდვების კრიტერიუმები შესაძლოა აქაც გამოყენებულ იქნეს. მაგალითად, ინოვაციური პარტნიორობა შესაძლოა იქნეს ორგანიზებული იმისათვის, რომ გარემოსდაცვით სფეროში ახალი ინოვაცია იქნეს შემუშავებული, როგორცაა ახალი სახეობის ენერჯის დაზოგვის მიდგომები, მწვანე ტექნოლოგიები და ა.შ.

შესყიდვის პირობების განსაზღვრა

შესყიდვის საგნის განსაზღვრა

კანონპროექტის 48-ე მუხლის პირველი პუნქტის თანახმად, შემსყიდველი ორგანიზაცია შესყიდვის პირობებში განსაზღვრავს სპეციფიკაციებს, რომლებიც აღწერს შესასყიდი საქონლის, სამუშაოს ან მომსახურების მახასიათებლებს. აღსანიშნავია, რომ სპეციფიკაციები ეკონომიკურ ოპერატორებს საჯარო შესყიდვის პროცედურებში თანაბრად მონაწილეობის შესაძლებლობას უნდა აძლევდეს და ხელოვნურად არ უნდა უქმნიდეს დაბრკოლებებს.

მდგრადი შესყიდვების მიდგომის ერთ-ერთი ძირითადი ასპექტია გადაწყვეტილების მიღება არ განხორციელდეს შესყიდვა, რაც მდგრად გადაწყვეტილებად შესაძლებელია იქნეს განხილული. მაგალითად, საჯარო მოსამსახურებისათვის ახალი სატრანსპორტო საშუალებების ყიდვის ნაცვლად, სამინისტრომ შესაძლოა გადაწყვეტილება მიიღოს საზოგადოებრივი ტრანსპორტის გამოყენების შესახებ. თუ ერთ-ერთ საჯარო უწყებას აქვს ზედმეტი ავეჯი, შესაძლებელია აღნიშნული ავეჯი გადაეცეს იმ უწყებას, რომელსაც სჭირდება მაგიდები და სკამები ახალი ოფისის აღჭურვისათვის. შესაძლებელია აღარ იყოს საჭიროება, შესყიდულ იქნეს სასმელი წყალი ბოთლებით, პლასტმასის გაზრდილი ოდენობის გათვალისწინებით, თუ ონკანის წყალი სრულიად გამოსადეგია სასმელად.

თუმცა, თუ დადგინდება რომ შესყიდვის საჭიროება არსებობს, შემსყიდველმა ორგანიზაციამ შესყიდვის გამოცხადების შესახებ შეტყობინების გამოქვეყნებამდე უნდა შეფასოს შესყიდვის ობიექტის გავლენა მდგრადობის ასპექტებზე (მაგალითად გარემოსდაცვითი გავლენა) და უნდა გაითვალისწინოს კონსულტაციები შესაბამის უწყებებთან და პროდუქტის საბოლოო მომხმარებლებთან. ასევე, სასურველია რომ პროდუქტის საბოლოო მომხმარებლებსვე განემარტოთ თუ რატომ აირჩია შემსყიდველმა ორგანიზაციამ კონკრეტული მახასიათებლების მქონე შესყიდვის ობიექტი და რამ განაპირობა, მაგალითად, სხვა დროს მოხმარებული ქაღალდისგან განსხვავებული ქაღალდის შესყიდვა. აღნიშნული, უპირველეს ყოვლისა, ემსახურება შემსყიდველ ორგანიზაციებში დასაქმებულთა ცნობიერების ამაღლებას.

როგორც ნებისმიერი შესყიდვისას, მდგრადი შესყიდვების შემთხვევაშიც, შემსყიდველი ორგანიზაცია ვალდებულია, შესყიდვის პირობებში მახასიათებლების განსაზღვრის მიზნით, საჯარო შესყიდვის პროცედურის დაწყებამდე განახორციელოს აუცილებელი ღონისძიებები. იმისათვის, რომ დადგინდეს ხელმისაწვდომია თუ არა მაგალითად, გარემოზე ნაკლები ზემოქმედების მქონე სხვა შესყიდვის ობიექტი, შესყიდვის გამოცხადებამდე ბაზრის კონსულტაციები (ბაზრის კვლევა) უნდა განხორციელდეს (შესაბამის უწყებებთან კონსულტაციისა და ამავე დროს, საჭირო ნორმატიული მასალის მოკვლევის მხედველობაში მიღებით).

ამდენად, მას შემდეგ რაც შემსყიდველი ორგანიზაცია ბაზრის კვლევის საფუძველზე განსაზღვრავს კონკრეტული შესყიდვის ობიექტის შესყიდვის საჭიროებას და შეძლებს ხსენებული საჯარო შესყიდვა ჩამოაყალიბოს როგორც „მდგრადი“, იგი უფლებამოსილია, დაიწყოს შესყიდვის პირობების – შესყიდვის ობიექტის შესაბამისი მახასიათებლების განსაზღვრა.

ტექნიკური სპეციფიკაციების განსაზღვრა

ხაზი უნდა გაესვას იმ გარემოებას, რომ ტექნიკური სპეციფიკაციები მოიცავს მხოლოდ სავალდებულო მოთხოვნებს და მასთან შეუსაბამობა გამოიწვევს ეკონომიკური ოპერატორის დისკვალიფიკაციას. შესაბამისად, შემსყიდველმა ორგანიზაციამ უნდა გაითვალისწინოს თითოეული მოთხოვნის აუცილებლობა და უზრუნველყოს, რომ მხოლოდ მნიშვნელოვანი მოთხოვნები განსაზღვროს სპეციფიკაციებში. აღნიშნულ ეხება ასევე მდგრად შესყიდვებთან დაკავშირებულ მოთხოვნებსაც.

კანონპროექტის შესაბამისად, თუ შემსყიდველ ორგანიზაციას სურს შესყიდვის ობიექტის აღწერისას გაითვალისწინოს გარემოს დაცვის, სოციალური ან სხვა მსგავსი მახასიათებლები, იგი უფლებამოსილია, სპეციფიკაციებში მიუთითოს კონკრეტული ეტიკეტის¹⁶ ქონის აუცილებლობაზე, იმის დასადასტურებლად, რომ შემოთავაზებული საქონელი, სამუშაო ან მომსახურება შეესაბამება კანონპროექტში მითითებულ მახასიათებლებს. ასევე, თუ შემსყიდველი ორგანიზაცია არ მოითხოვს, რომ შესყიდვის ობიექტი აკმაყოფილებდეს ეტიკეტთან დაკავშირებულ ყველა მოთხოვნას, მაშინ მან უნდა მიუთითოს, თუ რომელი მათგანის დაკმაყოფილებაა სავალდებულო.¹⁷

საგულისხმოა, რომ რაც უფრო ნათელია შემსყიდველი ორგანიზაციის მიერ განსაზღვრული ტექნიკური სპეციფიკაციები, მით უფრო მეტად არსებობს ეკონომიკური ოპერატორის მიერ კონკრეტული შესყიდვის პროცედურისადმი საკუთარი ინტერესების განსაზღვრისა და შესაბამისად, ჯანსაღი კონკურენციის განვითარების შესაძლებლობა. მდგრადი შესყიდვები არის ახალი კონცეფცია, შესაბამისად, საქართველოს საჯარო შესყიდვების პრაქტიკაში მისი თანდათანობითი შემოღება, ისევე როგორც ბიზნესისა და ბაზრის მონაწილეთა ცნობიერების ამაღლება აუცილებელია ბაზარზე კონკურენციის მაღალი დონის მისაღწევად.

ტექნიკური სპეციფიკაციები უნდა შედგებოდეს თვლადი, გაზომვადი სპეციფიკაციებისგან, რომ ეკონომიკურმა ოპერატორებმა შეძლონ შესყიდვის პირობებთან და შემსყიდველი ორგანიზაციის მოთხოვნებთან შესაბამისი წინადადების შეთავაზება და შემსყიდველმა ორგანიზაციამ შეძლოს დაადგინოს, თუ რამდენად შეესაბამება შეთავაზება (ეკონომიკური

¹⁶ როგორცაა მაგალითად: „ეკო“, „ბიო“, „ორგანული“ ან/და სხვა.

¹⁷ დადგენილების პროექტის II თავის 5.5 პუნქტის თანახმად კი, მოთხოვნები და კრიტერიუმები, რომლებიც გამოიყენება საჯარო შესყიდვების პროცესში, შესყიდვის ობიექტების გარემოზე ზემოქმედების შესამცირებლად, უნდა იქნეს ზუსტად, მკაფიოდ ფორმულირებული და ობიექტურად გაზომვადი. ამასთან, ამგვარი მოთხოვნებითა და კრიტერიუმებით აგრეთვე გათვალისწინებულ უნდა იქნეს შესაბამისობის შემოწმების საჭირო მეთოდები.

ოპერატორის წარდგენილი წინადადება) თავის შესყიდვის პირობებს. წინააღმდეგ შემთხვევაში, მდგრადი კრიტერიუმებით შემუშავებული შეთავაზება შესაძლოა არ იქნეს გამარჯვებულად გამოვლენილი.

ტექნიკური სპეციფიკაციები უნდა უკავშირდებოდეს შესყიდვის ობიექტის კონკრეტულ მახასიათებლებს.¹⁸ გასათვალისწინებელია, რომ ნებისმიერ შემთხვევაში, მათ შორის, მდგრადი შესყიდვების განხორციელებისას, თუ შემსყიდველი ორგანიზაცია შესყიდვის ობიექტის სპეციფიკაციებს აყალიბებს ტექნიკური სპეციფიკაციების სახით, მათი აღწერისას გამოყენებული ტექსტური მასალები და სხვა მაჩვენებლები უნდა შეესაბამებოდეს შესაბამის სტანდარტს შემდეგი თანმიმდევრობის დაცვით: საერთაშორისო სტანდარტი, მისი არარსებობის შემთხვევაში – რეგიონალური სტანდარტი, ხოლო არც მისი არსებობის შემთხვევაში – საქართველოს საერთაშორისო ხელშეკრულების საფუძველზე საქართველოში მოქმედი სახელმწიფოთაშორისი სტანდარტი, ხოლო არც მისი არსებობის შემთხვევაში – საქართველოს სტანდარტი. ყოველი მითითება სტანდარტზე უნდა შეიცავდეს დათქმას „ან ეკვივალენტური“.¹⁹ აღნიშნული, თავის მხრივ გულისხმობს, რომ თუ დადასტურდა „ეკვივალენტურ“ სტანდარტთან შეთავაზებული შესყიდვის ობიექტის შესაბამისობა, ასეთი შესყიდვის პირობა დაკმაყოფილებულად ჩაითვლება.

როდესაც შემსყიდველი ორგანიზაცია სპეციფიკაციებს აყალიბებს შესრულების ან/და ფუნქციური სპეციფიკაციების სახით, ტექნიკურ სპეციფიკაციებზე მითითებით, რომლის მიზანიცაა შესრულების ან/და ფუნქციური სპეციფიკაციების დაკმაყოფილების შემოწმება,²⁰ ასეთ შემთხვევაში, შემსყიდველმა ორგანიზაციამ უნდა განმარტოს თუ რა მოლოდინები გააჩნია მას საჯარო შესყიდვის შედეგის მიმართ და როგორ შეაფასებს მიღებულ შედეგს შემსყიდველი ორგანიზაცია. ასეთი სახით შესყიდვის პირობების ჩამოყალიბებისას, არსებობს პრობლემის გადაჭრის ინოვაციური გზების შეთავაზების უფრო დიდი შესაძლებლობა, შესაბამისად, ეს გზა წარმოადგენს ერთგვარ გამოწვევას ბაზრისთვის და ხელს უწყობს ინოვაციური იდეების გაჩენასა და დამკვიდრებას. აქვე უნდა აღინიშნოს, რომ შემსყიდველმა ორგანიზაციამ ასეთი გზის არჩევისას უნდა გაითვალისწინოს გამჭვირვალობისა და თანასწორი მოპყრობის პრინციპების დაცვის აუცილებლობა და ასევე უნდა შეაფასოს ეკონომიკური ოპერატორის მიერ შეთავაზებული საკითხის მოგვარების გზამ, რამდენად შეიძლება დააკმაყოფილოს მისი მოთხოვნები, ისე რომ არ დაირღვეს შესყიდვების პირობებში ჩამოყალიბებული ხარისხობრივი მაჩვენებელი (მაგალითად, მიუხედავად იმისა, რომ ეკონომიკურმა ოპერატორმა შესაძლოა შესთავაზოს გარემოზე ნაკლებად ზემოქმედების მომხდენი შესყიდვის ობიექტი, გადაწყვეტის გზა ან წარადგინოს მაქსიმალურად დაბალი ღირებულის წინადადება, ამით არ უნდა დაზიანდეს ის ხარისხი, რაც შემსყიდველი ორგანიზაციის მიერ მოთხოვნილია შესყიდვის პირობებით).

¹⁸ მაგალითად, თუ შემსყიდველ ორგანიზაციას სურს შეისყიდოს გარემოსადმი მეგობრული ნათურა, მან ტექნიკურ სპეციფიკაციებში უნდა განსაზღვროს ერთგვარი გარემოსადმი მეგობრულობის კრიტერიუმები და არა უშუალოდ ეკონომიკური ოპერატორის გამოცდილების დადასტურების საკითხი ასეთი ნათურის მიწოდების სფეროში, რომელიც თავისი მხრივ, შესაძლოა გაწერილ იქნეს შერჩევის კრიტერიუმებში.

¹⁹ „საჯარო შესყიდვების შესახებ“ საქართველოს კანონის პროექტის 48-ე მუხლის მე-5 პუნქტის „ბ“ ქვეპუნქტი.

²⁰ „საჯარო შესყიდვების შესახებ“ საქართველოს კანონის პროექტის 48-ე მუხლის მე-5 პუნქტის „გ“ ქვეპუნქტი.

მასალების, წარმოებისა და მიწოდების პირობების აღწერა

ის, თუ რისგან მზადდება ესა თუ ის საქონელი, როგორ ხდება მისი წარმოება და მიწოდება, შეიძლება გახდეს შესყიდვის ობიექტის გარემოზე ზემოქმედების დადგენის ერთ-ერთი კრიტერიუმი. შესაბამისად, შესყიდვის ობიექტის წარმოებისა და მიწოდების პროცესი შეიძლება გახდეს შესყიდვის პირობებში ტექნიკური სპეციფიკაციების ერთ-ერთი კომპონენტი და მათი აღწერა გათვალისწინებულ იქნეს შესყიდვის პირობების ჩამოყალიბებისას.²¹ ამასთან, საგულისხმოა, რომ ნებისმიერი მოთხოვნა, მათ შორის, მოთხოვნა გარემოსადმი მეგობრულ წარმოებაზე, უნდა უკავშირდებოდეს შესყიდვის ობიექტს და არა ზოგადად ეკონომიკური ოპერატორის საქმიანობას ან მის პოლიტიკას.²²

რამდენადაც შემსყიდველი ორგანიზაცია, თავისი საჭიროებების გათვალისწინებით, თავად ადგენს შესყიდვის ობიექტის ტექნიკურ სპეციფიკაციებს, მას შეუძლია განსაზღვროს, მაგალითად, ის, თუ რისგან უნდა შედგებოდეს მისაწოდებელი საქონელი, ან რამდენ პროცენტ გადამუშავებად ნივთიერებას უნდა შეიცავდეს იგი ან/და პირობას, რომლის თანახმადაც, საქონელი არ უნდა შედგებოდეს საშიში (მომწამვლელი) ნივთიერებებისგან. საგულისხმოა, რომ ასეთ შემთხვევაში, შემსყიდველმა ორგანიზაციამ უნდა მიუთითოს ის სამართლებრივი აქტები, რომლებიც კრძალავს საშიში (მომწამვლელი) ნივთიერებებისა და მათი შემცველობის მქონე საქონლის გამოყენებას.²³

თუმცა, მდგრად შესყიდვებთან დაკავშირებული მოთხოვნები არ უნდა იქნეს გამოყენებული იმგვარად რომ შექმნას არათანაბარ მდგომარეობა და გამოიწვიოს ეკონომიკურ ოპერატორთა დისკრიმინაცია. შესაბამისად, შემსყიდველმა ორგანიზაციებმა უნდა განსაზღვრონ მდგრადი შესყიდვების იმგვარი მოთხოვნები, რაც დადასტურებადია. ნებისმიერ პირობებში, სადაც შემსყიდველი ორგანიზაცია არ არის დარწმუნებული თუ როგორ შეიძლება დადასტურდეს მის მიერ განსაზღვრულ მოთხოვნებთან შესაბამისობა, ასეთ შემთხვევაში, მან ამგვარი მოთხოვნები არ უნდა გამოიყენოს. ამგვარი მოცემულობა იქმნება მაშინ, როდესაც შემსყიდველი ორგანიზაცია კითხვის ნიშნის ქვეშ აყენებს შესყიდვის ობიექტის სასიცოცხლო ციკლის წარმოების ან ვაჭრობის სტადიას.

²¹ ასეთ შემთხვევას შესაძლოა ადგილი ჰქონდეს მაშინაც კი, როდესაც საქმე არ ეხება უშუალოდ ნივთის მატერიალურ შემადგენლობას, მაგალითად, შესაძლოა შესყიდვის პირობებით მოთხოვნილ იქნეს, რომ ელექტროენერგია მიიღებოდეს/იწარმოებოდეს განახლებადი წყაროებიდან.

²² ეკონომიკური ოპერატორის საქმიანობასთან ან მის პოლიტიკასთან დაკავშირებით, რა თქმა უნდა, შესაძლებელია რომ დადგინდეს გარკვეული მოთხოვნები, მათ შორის, მდგრადი განვითარების შესაბამისი ასპექტების გათვალისწინებით, თუმცა აღნიშნული განისაზღვრება არა ტექნიკური სპეციფიკაციების, არამედ ეკონომიკური ოპერატორებისადმი დადგენილი მოთხოვნების ნაწილში.

²³ იმის უზრუნველსაყოფად, რომ შემცირდეს არათანასწორი მოპყრობის რისკი, სასურველია, რომ მდგრადი შესყიდვების კრიტერიუმები ეფუძნებოდეს ნორმატიულად გამყარებულ მოთხოვნებს, ეტიკეტებსა და საზოგადოდ, მდგრადი განვითარებისთვის აღიარებულ ფაქტორებს, რათა სახეზე არ იყოს გაუმართლებელი მოთხოვნების არსებობა შესყიდვის პირობებში.

ეტიკეტები

საერთაშორისო, რეგიონულ (ევროპის) ან ეროვნულ დონეზე დადგენილი ეტიკეტების გამოყენება, ერთ-ერთი წარმატებული ნაბიჯია მდგრადი შესყიდვების განხორციელებისათვის. ეკოეტიკეტირება შესაძლებელია საჯარო შესყიდვებში გამოსაყენებელი ერთ-ერთი მდგრადობის კრიტერიუმი იყოს. ეტიკეტირების გამოყენება იძლევა შემსყიდველი ორგანიზაციებისათვის დროის დაზოგვის შესაძლებლობას, რამდენადაც უკვე არსებობს მზა მექანიზმი, რომლითაც შემსყიდველ ორგანიზაციას შეუძლია დაადასტუროს კონკრეტულ მოთხოვნებთან შესაბამისობა. ტექნიკურ სპეციფიკაციებში ეტიკეტები შესაძლოა გამოყენებულ იქნეს შემდეგი მიზნით:

- შესასყიდი საქონლისა და მომსახურების ტექნიკური სპეციფიკაციების განსაზღვრის მიზნით;
- იმის უზრუნველსაყოფად, რომ დადგინდეს, შეესაბამება თუ არა ეკონომიკური ოპერატორის წინადადება/შეთავაზება მდგრადი შესყიდვებისთვის, შესყიდვის პირობებით დადგენილ მოთხოვნებს.

გასათვალისწინებელია, რომ კანონპროექტი ადგენს იმ კონკრეტულ საფუძვლებს (შემთხვევებს), როდესაც შემსყიდველ ორგანიზაციას შეუძლია სპეციფიკაციებში მიუთითოს კონკრეტული ეტიკეტის (მაგალითად: „ეკო“, „ბიო“, „ორგანული“ ან/და სხვა) ქონის აუცილებლობაზე.²⁴ ასეთ შემთხვევაში, აუცილებელია, ეტიკეტი ერთდროულად აკმაყოფილებდეს ქვემოთ ჩამოთვლილ მოთხოვნებს:

- ა) ეტიკეტი ეხება მხოლოდ იმ კრიტერიუმებს, რომლებიც დაკავშირებულია შესყიდვის ობიექტთან და გამოიყენება, როგორც დამკვიდრებული მეთოდი ასეთი შესყიდვის ობიექტის მახასიათებლების განსაზღვრისთვის;
- ბ) ეტიკეტის მოთხოვნები ეფუძნება ობიექტურად გადამოწმებად და არადისკრიმინაციულ კრიტერიუმებს;
- გ) ეტიკეტი დამტკიცდა პროცესით, რომელშიც მონაწილეობის მიღება შეეძლო ყველა დაინტერესებულ პირს, მათ შორის, ადმინისტრაციულ ორგანოებს, მომხმარებლებს, მეწარმეებს, მწარმოებლებსა და არასამთავრობო ორგანიზაციებს;
- დ) ეტიკეტის მიღება შეუძლია ნებისმიერ დაინტერესებულ პირს;
- ე) მოთხოვნებს ეტიკეტის მისაღებად აწესებს მესამე პირი, რომელზეც ეტიკეტის მიღების მსურველ ეკონომიკურ ოპერატორს არ შეუძლია გავლენის მოხდენა.

თუ შემსყიდველი ორგანიზაცია ითხოვს კონკრეტული ტიპის სერტიფიკატს, ეკო-ეტიკეტის დასადასტურებლად, მას ვალდებულება აქვს მიიღოს ასეთი სერტიფიკატის ექვივალენტური სერტიფიკატიც, თუ იგი აკმაყოფილებს იმავე პირობებს. ასევე, კანონპროექტის 48-ე მუხლის მე-12 პუნქტის თანახმად, თუ ეკონომიკური ოპერატორი დაადასტურებს, რომ მას არ აქვს შესაძლებლობა, მისგან დამოუკიდებელი მიზეზებით მოიპოვოს შემსყიდველი ორგანიზაციის მიერ განსაზღვრული ან მისი ეკვივალენტური ეტიკეტი, შემსყიდველი ორგანიზაცია მიიღებს

²⁴ „საჯარო შესყიდვების შესახებ“ საქართველოს კანონის პროექტის 48-ე მუხლის მე-9 პუნქტი.

სხვა, სათანადო მტკიცებულებას, მათ შორის, მწარმოებლის გაცემულ ოფიციალურ დოკუმენტს, რომელიც ადასტურებს, რომ ეკონომიკური ოპერატორის მიერ შეთავაზებული შესყიდვის ობიექტი სრულად აკმაყოფილებს შემსყიდველი ორგანიზაციის მიერ მითითებული ეტიკეტის მოთხოვნებს. ამავე დროს, თუ ეტიკეტი აკმაყოფილებს კანონპროექტის 48-ე მუხლის მე-9 პუნქტის „ბ“-„ე“ ქვეპუნქტებით განსაზღვრულ მოთხოვნებს, მაგრამ იმავდროულად დაწესებულია სხვა მოთხოვნები, რომლებიც არ არის დაკავშირებული შესყიდვის ობიექტთან, შემსყიდველ ორგანიზაციას არ შეუძლია მოითხოვოს ასეთი ეტიკეტი. ასეთ შემთხვევაში, მან უნდა აღწეროს შესყიდვის ობიექტთან დაკავშირებული სპეციფიკაციები.

ტექნიკურ სპეციფიკაციებთან შესაბამისობის გადამოწმების შესაძლებლობა

დადგენილების პროექტის II თავის მე-9 პუნქტის თანახმად, მდგრადი შესყიდვების მოთხოვნებისა და კრიტერიუმების დადგენისას, შესყიდვის დოკუმენტაციაში მკაფიოდ უნდა იქნეს მითითებული, ამგვარი მოთხოვნებისა და კრიტერიუმების შესაბამისობის შემოწმების მეთოდი. შემსყიდველმა ორგანიზაციამ შესყიდვის დოკუმენტაციაში უნდა მიუთითოს, თუ რა სახის შესაბამისობის დადასტურების წარდგენა შეუძლია ეკონომიკურ ოპერატორს.

კანონპროექტის 48-ე მუხლის მე-14 პუნქტი მიუთითებს, რომ შემსყიდველ ორგანიზაციას შეუძლია, წინადადების სპეციფიკაციებთან შესაბამისობის დადგენის მიზნით, ეკონომიკურ ოპერატორს მოსთხოვოს:

- აღწერა, მწარმოებლის მიერ გაცემული დოკუმენტი, ფოტოსურათი ან ნიმუში, რომელთა ავთენტურობაც საჭიროებს დადასტურებას, თუ ეს მოთხოვნილია შემსყიდველი ორგანიზაციის მიერ;
- ექსპერტიზის, ინსპექტირების ან სხვა შემფასებელი ორგანოს დასკვნა, ანგარიში ან სხვა მსგავსი ტიპის დოკუმენტი. ასეთ შემთხვევაში, დაუშვებელია დასკვნის, ანგარიშის ან სხვა მსგავსი ტიპის დოკუმენტის კონკრეტული გამცემი ორგანოს მითითება. შემსყიდველი ორგანიზაცია უფლებამოსილია, მოითხოვოს, რომ ასეთი ორგანო იყოს აკრედიტებული.

იგივე ზოგადი მიდგომა მოქმედებს მდგრად შესყიდვებთან დაკავშირებული მოთხოვნების დადასტურებასთან მიმართებითაც.

გასათვალისწინებელია ისიც, რომ რიგ შემთხვევებში დამატებითი შემოწმებების საჭიროება შესაძლოა არც არსებობდეს და შემსყიდველ ორგანიზაციას შესაბამისი მტკიცებულებების გარეშე შეეძლოს გადამოწმოს, რამდენად შეესაბამება ეკონომიკური ოპერატორის მიერ შეთავაზებული შესყიდვის ობიექტი მის ტექნიკურ სპეციფიკაციებს. ამავდროულად, თუ ეკონომიკური ოპერატორი მიუთითებს და ადასტურებს, რომ მას, მისგან დამოუკიდებელი გარემოებების გამო, არ შეუძლია წარადგინოს ესა თუ ის დამადასტურებელი დოკუმენტი (მტკიცებულება) და შემსყიდველი ორგანიზაცია ითვალისწინებს ეკონომიკური ოპერატორის

ასეთ მითითებას, მან აუცილებლად უნდა შეაფასოს და მხედველობაში მიიღოს სხვა ეკონომიკურ ოპერატორებთან დაკავშირებით თანასწორი მოპყრობისა და პროპორციულობის პრინციპების დარღვევის რისკი და მხოლოდ ამის შემდეგ მიიღოს შესაბამისი გადაწყვეტილება.

წინადადების შეუსაბამოდ დაბალი ფასი

წარდგენილი წინადადების დაბალმა ფასმა შესაძლოა წამოჭრას გარკვეული კითხვები ეკონომიკური ოპერატორის ან/და მის მიერ წარდგენილი წინადადების შესაბამისად, გარემოს დაცვის, სოციალური და შრომითი კანონმდებლობის სფეროში აღებული ვალდებულებების შესრულების თვალსაზრისით.

კანონპროექტის თანახმად, შეუსაბამოდ დაბალი ფასის გამო ფასწარმოქმნის ადეკვატურობა შეიძლება დასაბუთდეს ეკონომიკური ოპერატორის მიერ, ვალდებულებების შესრულებით გარემოს დაცვის, სოციალური და შრომის კანონმდებლობის სფეროში აღებული ვალდებულებების გათვალისწინებით.²⁵ ამ პირობებში, შემსყიდველმა ორგანიზაციებმა, უნდა მოითხოვონ ახსნა-განმარტება ეკონომიკური ოპერატორ(ებ)ისაგან, იმ საკითხებთან დაკავშირებით, რაც მათი წინადადების/შეთავაზების შეუსაბამოდ დაბალ ფასს უკავშირდება. ლეგიტიმური ფაქტორი, ამ შემთხვევაში, შესაძლებელია, იყოს კონკრეტული წარმოების მეთოდი ან შემოთავაზებული ტექნიკური გადაწყვეტა/გამოსავალი. თუმცა იმ შემთხვევაში, როდესაც ეკონომიკური ოპერატორი შემსყიდველი ორგანიზაციის მიერ განსაზღვრულ ვადაში, შესაბამის მტკიცებულებებზე მითითებით ვერ მოახდენს ფასწარმოქმნის ადეკვატურობის დადასტურებას, მათ შორის, გარემოს დაცვის, სოციალური და შრომის კანონმდებლობის სფეროში აღებული ვალდებულებების შესრულებასთან მიმართებითაც, აღნიშნული გახდება ფასწარმოქმნის ადეკვატურობის დადასტურებაზე უარის თქმისა და საბოლოოდ, პრეტენდენტის დისკვალიფიკაციის საფუძველი.²⁶

²⁵ „საჯარო შესყიდვების შესახებ“ საქართველოს კანონის პროექტის 63-ე მუხლის მე-2 პუნქტი.

²⁶ „საჯარო შესყიდვების შესახებ“ საქართველოს კანონის პროექტის 63-ე მუხლის მე-3 პუნქტი.

ეკონომიკური ოპერატორის შერჩევა

ეკონომიკური ოპერატორების შერჩევის კრიტერიუმების მიმოხილვა

მდგრადობის კრიტერიუმები, განსაკუთრებით გარემოსდაცვითი თუ სოციალური ასპექტები, შეიძლება გათვალისწინებულ იქნეს საჯარო შესყიდვის პროცესის ნებისმიერ სტადიაზე: საჭიროებების გაანალიზებისას, ტექნიკური სპეციფიკაციების განსაზღვრისას, მიმწოდებლის შერჩევისა და წარდგენილი წინადადების შეფასებისას, მათ შორის, საჯარო შესყიდვის ხელშეკრულების დადებისა და მენეჯმენტის პროცესშიც.

ეკონომიკური ოპერატორის შერჩევის კრიტერიუმები ძირითადად კონცენტრირებულია ეკონომიკური ოპერატორის შესაძლებლობაზე, შეასრულოს საჯარო შესყიდვის ხელშეკრულებით ნაკისრი ვალდებულებები. ხელშეკრულებით ნაკისრი ვალდებულებების შესრულების შეფასებისას, შესაძლოა შემსყიდველმა ორგანიზაციამ მოითხოვოს ეკონომიკური ოპერატორის მხრიდან გარემოსდაცვითი ღონისძიებების განხორციელების შესაძლებლობის დამადასტურებელი მტკიცებულებები. შემსყიდველი ორგანიზაცია ასევე უფლებამოსილია, მდგრადი განვითარების მიზნის მისაღწევად, მოსთხოვოს ეკონომიკურ ოპერატორს სოციალური, გარემოსდაცვითი და შრომითსამართლებრივი ნორმების დაცვა.²⁷

ზოგიერთ შემთხვევაში, მაგალითად, შეზღუდული პროცედურის გამოყენებისას, შემსყიდველი ორგანიზაცია თავდაპირველად ახდენს ეკონომიკურ ოპერატორთა შერჩევას, პროფესიული შესაძლებლობისა და კვალიფიკაციის თვალსაზრისით, რომელთაც, შემდგომში, შეეძლება საჯარო შესყიდვის ხელშეკრულების დადების უფლების მოპოვების მიზნით, შესაბამისი წინადადების წარმოდგენა. გამოცდილების კრიტერიუმების განსაზღვრისას, შემსყიდველმა ორგანიზაციებმა შესყიდვის პირობებში შესაძლებელია, ასევე, განსაზღვრონ პირობა მდგრადი ხელშეკრულებების განხორციელების თაობაზე გამოცდილების შესახებ.

სამართლებრივი მიმოხილვა, პრიორიტეტიზაციის სავარჯიშო და ბაზრის კვლევის ანალიზი, რომლებიც ხორციელდება საქართველოში მდგრადი შესყიდვების პროექტის ფარგლებში, დაეხმარება საქართველოს შემსყიდველ ორგანიზაციებს გაანალიზონ, თუ როგორ შეიძლება იქნეს გათვალისწინებულ მდგრადობის ასპექტები მიმწოდებლის შერჩევის სტადიაზე. მნიშვნელოვანია, გაანალიზებულ იქნეს შესაბამისი საჯარო შესყიდვის ხელშეკრულების თავისებურება, შეფასდეს მისი რისკები და მასთან მისადაგებულ იქნეს მდგრადობის კრიტერიუმები. ზოგიერთ შემთხვევაში, გრძელვადიან პერსპექტივაში, პროპორციულობის პრინციპის თვალსაზრისით, შესაძლებელია უფრო მიზანშეწონილად ჩაითვალოს მაღალი ფასი, შემცირებული გარემოსდაცვითი თუ სოციალური ზემოქმედების სანაცვლოდ.

²⁷ „საჯარო შესყიდვის შესახებ“ საქართველოს კანონის პროექტის მე-12 მუხლის პირველი პუნქტის „ვ“ ქვეპუნქტი.

საუკეთესო ეკონომიკური ოპერატორის შერჩევის კრიტერიუმები

ეკონომიკური ოპერატორის შერჩევის კრიტერიუმებში გარემოსდაცვითი ელემენტების შემოღება შესაძლებელია, შესყიდვის პირობებში ეკონომიკური ოპერატორის ტექნიკური და პროფესიული შესაძლებლობების თაობაზე დებულებების გაწერით. აღნიშნულთან დაკავშირებით, გათვალისწინებულ უნდა იქნეს რომ ტექნიკურ და პროფესიულ შესაბამისობასთან დაკავშირებით, შემსყიდველ ორგანიზაციას შეუძლია განსაზღვროს მოთხოვნები ეკონომიკური ოპერატორის მიერ საკმარისი ადამიანური და ტექნიკური რესურსის, აგრეთვე, გამოცდილების ქონის შესახებ.

გარემოსდაცვითი ტექნიკური შესაძლებლობები

გარემოსდაცვითი მოთხოვნების ჩამოყალიბება საჯარო შესყიდვის განხორციელებისას საკმაოდ რთული პროცესია. შესაბამისად, იმის დასადასტურებლად, რომ ეკონომიკურ ოპერატორებს აქვთ შესაძლებლობა, დააკმაყოფილონ ამგვარი მოთხოვნები, მიზანშეწონილია, მოთხოვნები დაწესდეს მათი წინარე გამოცდილების, ადამიანური რესურსებისა თუ ტექნიკური შესაძლებლობების შესახებ. გარემოსდაცვითი ტექნიკური შესაძლებლობა შეიძლება მოიცავდეს ტექნიკურ კომპეტენციას, მაგალითად, ნარჩენების წარმოქმნის მინიმიზაციის, დამზინძურებლების გაფრქვევისა და ემისიების მინიმიზაციის, საწვავის მოხმარების შემცირების ან ბუნებრივი ჰაბიტატების დეზინტეგრაციის კონტექსტში.

პრაქტიკული თვალსაზრისით, აღნიშნული მოიცავს შემდეგ კითხვებს:

- აქვს თუ არა ეკონომიკურ ოპერატორს მდგრადი ხელშეკრულებების შესრულების გამოცდილება?
- არის თუ არა ეკონომიკური ოპერატორის მიერ დაქირავებული/დასაქმებული პერსონალი სათანადოდ კვალიფიციური და აქვს თუ არა დასაქმებულ/დაქირავებულ პერსონალს გარემოსადმი მეგობრული პროდუქტების წარმოებისა და საჯარო შესყიდვის წინადადებისთვის შესათავაზებლად შესაბამისი გამოცდილება ან/და პროფესიული კვალიფიკაცია?
- საჯარო შესყიდვის ხელშეკრულებით ნაკისრი ვალდებულებების შესასრულებლად და საქონლის მისაწოდებლად, მომსახურების გასაწევად და სამუშაოს შესასრულებლად აქვს თუ არა ეკონომიკურ ოპერატორს საკუთრებაში ან/და სარგებლობაში საჭირო ტექნიკური აღჭურვილობა?
- აქვს თუ არა ეკონომიკურ ოპერატორს შესაძლებლობა, უზრუნველყოს გასაწევი მომსახურების, შესასრულებელი სამუშაოსა თუ მისაწოდებელი საქონლის საჯარო შესყიდვის ხელშეკრულებით ნაკისრი შესრულების ხარისხი?

ამ კონტექსტში, ერთ-ერთი სასარგებლო ინსტრუმენტია უკვე შესრულებული ხელშეკრულებების თაობაზე არსებული ინფორმაცია/ცნობა. ეს ინფორმაცია შესაძლებელია მოთხოვნილ იქნეს, ეკონომიკური ოპერატორისათვის გამოცდილების შესახებ ინფორმაციის წარმოდგენის მოთხოვნის, შესყიდვის პირობებში მითითების შედეგად.

ტექნიკური და პროფესიული შესაბამისობის შემოწმებისას, კანონპროექტი განსაზღვრავს მხედველობაში მისაღებ მაქსიმალურ პერიოდს, კერძოდ, შესყიდვის პირობებით განსაზღვრული ტექნიკური და პროფესიული შესაბამისობა შესაძლებელია შემოწმდეს:²⁸

ა) არაუმეტეს უკანასკნელი 3 წლის განმავლობაში მიწოდებული საქონლის ან გაწეული მომსახურების შესახებ ინფორმაციით, რომელშიც მითითებული უნდა იყოს მონაცემები მისი ღირებულების, საქონლის მიწოდების/მომსახურების გაწევის თარიღისა და მიმღების შესახებ, რომელსაც უნდა ერთვოდეს ვალდებულებების ჯეროვნად შესრულების დამადასტურებელი დოკუმენტაცია.²⁹

ბ) არაუმეტეს უკანასკნელი 5 წლის განმავლობაში შესრულებული სამუშაოს შესახებ ინფორმაციით, რომელშიც მითითებული უნდა იყოს მონაცემები მისი ღირებულების, შესრულების თარიღისა და მიმღების შესახებ, რომელსაც უნდა ერთვოდეს ვალდებულებების ჯეროვნად შესრულების დამადასტურებელი დოკუმენტაცია.³⁰

გარემოსდაცვითი ტექნიკური შესაძლებლობის შესყიდვის პირობებში განსაზღვრისას მნიშვნელოვანია, რომ შესყიდვის პირობებით შესაძლებელია მოთხოვნილ იქნეს:³¹

ა) ტექნიკური პერსონალისა და სტრუქტურული ერთეულების შესახებ ინფორმაცია, განსაკუთრებით, იმ პერსონალისა/სტრუქტურული ერთეულის შესახებ, რომელიც პასუხისმგებელია უშუალოდ საჯარო შესყიდვის ხელშეკრულებით ნაკისრი ვალდებულების შესრულების ხარისხზე ან ასრულებს სამუშაოს;

ბ) ხელმძღვანელის ან ტექნიკური პერსონალის კვალიფიკაციისა და გამოცდილების დამადასტურებელი დოკუმენტები;

გ) ხარისხის უზრუნველსაყოფად გამოსაყენებელი ტექნიკური აღჭურვილობისა და რესურსების აღწერა;

დ) ვალდებულებების შესასრულებლად გამოსაყენებელი მიწოდებისა და მონიტორინგის მენეჯმენტის სისტემის აღწერა;

ე) ვალდებულებების შესრულებასთან დაკავშირებული, უშუალო გარემოსდაცვითი ღონისძიებების აღწერა;

ვ) ინფორმაცია იმის შესახებ, საჯარო შესყიდვის ხელშეკრულების უშუალოდ რომელ კონკრეტულ ნაწილს ასრულებს ქვეკონტრაქტორი.

²⁸ „საჯარო შესყიდვების შესახებ“ საქართველოს კანონის პროექტის 58-ე მუხლის მე-5 პუნქტი.

²⁹ სადაც საჭიროა კონკურენციის ადეკვატური დონის მიღწევა, შემსყიდველმა ორგანიზაციამ შეიძლება გაითვალისწინოს ამ დებულებით განსაზღვრულზე უფრო ადრე განხორციელებული საქონლის მიწოდება/მომსახურების გაწევა.

³⁰ სადაც საჭიროა კონკურენციის ადეკვატური დონის მიღწევა, შემსყიდველმა ორგანიზაციამ შეიძლება გაითვალისწინოს ამ დებულებით განსაზღვრულზე უფრო ადრე შესრულებული სამუშაოც.

³¹ „საჯარო შესყიდვების შესახებ“ საქართველოს კანონის პროექტის 58-ე მუხლის მე-5 პუნქტი.

მნიშვნელოვანია, რომ შემსყიდველმა ორგანიზაციამ ზუსტად, მკაფიოდ და არაორაზროვნად განსაზღვროს, თუ რომელი კატეგორიის მოთხოვნილი ინფორმაცია/დოკუმენტაცია იქნება რელევანტური და რა საშუალებებით შეფასდება ეკონომიკური ოპერატორის მიერ წარდგენილი ინფორმაცია/დოკუმენტაცია. აღსანიშნავია, რომ ეკონომიკურ ოპერატორს ზემოაღნიშნული ინფორმაციის/დოკუმენტის წარდგენა არ მოეთხოვება ისეთ შემთხვევაში, როდესაც მონაცემების გადამოწმება შესაძლებელია ელექტრონულ სისტემაში ან სხვა ღია ბაზაზე დაყრდნობით, სააგენტოს თავმჯდომარის ბრძანებით დადგენილი წესით, რაც შესყიდვის პროცედურაში მონაწილეობისათვის მოქნილობის მეტ შესაძლებლობას უზრუნველყოფს.³²

ხარისხის უზრუნველყოფისა და გარემოსდაცვითი მართვის სტანდარტები

შემსყიდველი ორგანიზაცია უფლებამოსილია, ეკონომიკური ოპერატორის შესაძლებლობა შესყიდვის პირობებით განსაზღვრულ ტექნიკურ და პროფესიულ შესაბამისობასთან მიმართებით შეამოწმოს შემდეგი საშუალებებით:

- ა) გარემოს დაცვის მართვისა და აუდიტის სისტემაში (EMAS) ეკონომიკური ოპერატორის რეგისტრაციის ფაქტის გადამოწმებით;
- ბ) აკრედიტებული ორგანოს მიერ, საქართველოსა ან შესაბამისი ქვეყნის კანონმდებლობით დადგენილი წესების დაცვით გაცემული იმ სერტიფიკატის არსებობის შემოწმებით, რომელიც ადასტურებს ევროპის ან საერთაშორისო გარემოსდაცვით სტანდარტებთან შესაბამისობას;
- გ) გარემოსდაცვით მოთხოვნებთან საქმიანობის შესაბამისობის ეკვივალენტური შეფასებით, რომელიც საქართველოში შეესაბამება „ა“ ან „ბ“ პუნქტებში მითითებულ გარემოს დაცვის მართვის სისტემებს.

მიწოდების ჯაჭვის მენეჯმენტი

გარემოზე ზემოქმედება შესაძლოა წარმოიშვას არამხოლოდ კონკრეტული შესყიდვის ობიექტის მიწოდებისას, არამედ მიწოდების მთლიანი ჯაჭვის ფარგლებშიც, მაგალითად, საინფორმაციო ტექნოლოგიების სისტემების აღჭურვილობას, როგორც წესი, აქვს კომპონენტები, რომლებიც იწარმოება მსოფლიოს სხვადასხვა ნაწილიდან, მათ შორის, ლითონებისგან და სხვა ნივთიერებებისგან, რომლებიც, თავისი მხრივ, მათი მოპოვებისა თუ დამუშავების პროცესში, შეიძლება გარემოსთვის საკმაოდ დიდ რისკს წარმოადგენდეს.

ამდენად, როდესაც წარმოების, მიწოდებისა და ვაჭრობის პროცესებში სოციალური ან/და გარემოსდაცვითი რისკები აღინიშნება, ამგვარი შესყიდვის ობიექტების შესყიდვისას მიზანშეწონილია შემსყიდველმა ორგანიზაციამ გადახედოს ეკონომიკური ოპერატორის მიერ

³² „საჯარო შესყიდვების შესახებ“ საქართველოს კანონის პროექტის 58-ე მუხლის მე-6 პუნქტი.

შერჩევა-შეფასების ეტაპზე წარმოდგენილ ქვეკონტრაქტორთა სრულ ჯაჭვს (ასეთის არსებობის შემთხვევაში) და გაანალიზოს, ძირითადი ეკონომიკური ოპერატორისა და პირველი დონის ქვეკონტრაქტორის მიღმა, სრულდება თუ არა მოთხოვნილი გარემოსდაცვითი კრიტერიუმები.³³ აღნიშნულის უზრუნველყოფისათვის ერთ-ერთი გზა ქვეკონტრაქტორების შესახებ კონკრეტული დებულებების გათვალისწინებაა შესყიდვის პირობებში. მაგალითად, შესაძლებელია შემსყიდველმა ორგანიზაციამ მოითხოვოს შემდეგი ინფორმაცია:

- ა) საჯარო შესყიდვის ხელშეკრულებით განსაზღვრული ვალდებულების რა პროპორცია (რა ნაწილი) გადაეცემა უშუალოდ ქვეკონტრაქტორს შესასრულებლად?
- ბ) როგორ განხორციელდება მიწოდების ჯაჭვის მენეჯმენტი?
- გ) როგორ განხორციელდება ქვეკონტრაქტორთა მიერ ვალდებულებების შესრულების მონიტორინგი?

პროდუქტის ნიმუშები, მათი შემოწმება და შესაბამისობის შეფასება

შესაბამისობის ან ხარისხის სერთიფიკატები შეიძლება სასარგებლო იყოს იმის გადასამოწმებლად, ეკონომიკური ოპერატორის მიერ წარდგენილი წინადადებასაკმაყოფილებს თუ არა მოთხოვნილ გარემოსდაცვით კრიტერიუმებს, მაგალითად, გამძლეობის ან ენერჯის მოხმარების თვალსაზრისით.

„ენერგოეტიკეტირების შესახებ“ საქართველოს კანონის თანახმად, 2021 წლის 30 სექტემბრამდე, საქართველოს მთავრობამ უნდა უზრუნველყოს, საქართველოს ეკონომიკისა და მდგრადი განვითარების სამინისტროს მიერ შემუშავებული ტექნიკური რეგულაციების მიღება სხვადასხვა ობიექტებთან მიმართებით (საყოფაცხოვრებო მოხმარების ჭურჭლის სარეცხი მანქანის, საყოფაცხოვრებო მოხმარების სამაცივრე მოწყობილობის, საყოფაცხოვრებო მოხმარების სარეცხი მანქანის, ტელევიზორის, საყოფაცხოვრებო მოხმარების ჰაერის კონდიციონერის, ელექტრონათურისა და სანათის და ა.შ. მიმართებით). შესაბამისად, ზემოაღნიშნული ტექნიკური რეგლამენტების დამტკიცების შემდეგ, შემსყიდველი ორგანიზაციები ინფორმირებულნი იქნებიან ენერგომოხმარებელი შესყიდვის ობიექტების კონკრეტული მახასიათებლების შესახებ, ვინაიდან „ენერგოეტიკეტირების შესახებ“ საქართველოს კანონის თანახმად, მიმწოდებელი, რომელიც ბაზარზე განათავსებს ან ექსპლუატაციაში გაუშვებს პროდუქტს, ვალდებულია, უზრუნველყოს პროდუქტთან ერთად დაბეჭდილი ეტიკეტისა და პროდუქტის შესახებ საინფორმაციო ცხრილის/ფირფიტის მიწოდება.

³³ იხილეთ Buying green!, A handbook on green public procurement 3rd Edition, European Union, 2016, გვ.48.
ხელმისაწვდომია: <https://ec.europa.eu/environment/gpp/pdf/Buying-Green-Handbook-3rd-Edition.pdf> [23.08.2021].

საუკეთესო წინადადების გამოვლენის კრიტერიუმები

საუკეთესო წინადადების გამოვლენის გარემოსდაცვითი კრიტერიუმები

გამარჯვებულად გამოვლენის ეტაპზე, შემსყიდველი ორგანიზაცია აფასებს წარდგენილი წინადადებების ხარისხა და ხარჯებს, საბოლოოდ, ეკონომიკური ოპერატორის მიერ წარდგენილი საუკეთესო წინადადების გამოსავლენად.

საუკეთესო წინადადების გამოვლენის კრიტერიუმები უზრუნველყოფს ეკონომიკურად ყველაზე მომგებიანი წინადადების განსაზღვრას. აღნიშნული არ გულისხმობს, რომ მხოლოდ და მხოლოდ დაბალი ფასი შეიძლება გახდეს ძირითადი კრიტერიუმი.

კანონპროექტის თანახმად, სააგენტოს თავმჯდომარის ბრძანებით, შესაძლებელია განისაზღვროს შემთხვევები, როდესაც დასაშვებია ან აკრძალულია მხოლოდ დაბალი ფასის კრიტერიუმის დაწესება.³⁴ თუმცა, კანონპროექტის თანახმად, ფასისა და ხარისხის საუკეთესო თანაფარდობის კრიტერიუმის გამოყენება სავალდებულოა შესყიდვის რამდენიმე პროცედურის — კონკურენტული დიალოგის, ინოვაციური პარტნიორობისა და კონკურსის შემთხვევებში.

კანონპროექტის თანახმად, საუკეთესო წინადადების გამოვლენის კრიტერიუმები შეიძლება დაეფუძნოს:³⁵

- ა) ყველაზე დაბალ ფასს;
- ბ) ეკონომიკურ ეფექტიანობას;
- გ) ფასისა და ხარისხის საუკეთესო თანაფარდობას.

ეკონომიკური ეფექტიანობა მოიაზრებს რამდენიმე ასპექტს, მათ შორის სასიცოცხლო ციკლის დანახარჯის კონცეფციის გათვალისწინებას, რომელიც თავისი მხრივ მოიცავს საქონლის, სამუშაოს ან მომსახურების სასიცოცხლო ციკლის ეტაპის დანახარჯს ან მთლიან ხარჯს, კერძოდ, შემსყიდველი ორგანიზაციის ან სხვა მომხმარებლის მიერ გაწეულ ხარჯს, მათ შორის:³⁶

- ა) შესყიდვასთან დაკავშირებულ ხარჯს;
- ბ) სარგებლობასთან, ენერჯისა და სხვა რესურსების მოხმარებასთან დაკავშირებულ ხარჯს;
- გ) მოვლასთან დაკავშირებულ ხარჯს;
- დ) სიცოცხლისუნარიანობის დასრულების ხარჯს, როგორებიცაა შეგროვებისა და გადამუშავების ხარჯი;
- ე) საქონელთან, სამუშაოსთან ან მომსახურებასთან დაკავშირებულ გარემოსდაცვითი გარე ფაქტორებით განპირობებულ ხარჯს მთელი სასიცოცხლო ციკლის განმავლობაში, მათ შორის,

³⁴ „საჯარო შესყიდვების შესახებ“ საქართველოს კანონის პროექტის 50-ე მუხლის მე-3 პუნქტი.

³⁵ „საჯარო შესყიდვების შესახებ“ საქართველოს კანონის პროექტის 50-ე მუხლის მე-2 პუნქტი.

³⁶ „საჯარო შესყიდვების შესახებ“ საქართველოს კანონის პროექტის 50-ე მუხლის მე-2 პუნქტი.

გარემოზე მიყენებული ზიანის შედეგად წარმოშობილ ხარჯებს (თუკი შესაძლებელია მიყენებული ზიანის ფულადი ვალდებულების სახით განსაზღვრა). ასეთი ხარჯი შესაძლოა მოიცავდეს სითბური გაზების ან სხვა დამზინძურებლების ემისიას, აგრეთვე, კლიმატური ცვლილებით გამოწვეული შედეგების შემცირების ხარჯებს.

ფასისა და ხარისხის საუკეთესო თანაფარდობასთან დაკავშირებით უნდა აღინიშნოს, რომ კანონპროექტის თანახმად, ფასისა და ხარისხის საუკეთესო თანაფარდობისას გაითვალისწინება სხვადასხვა კრიტერიუმი, მათ შორის, ხარისხობრივი, გარემოსდაცვითი ან სოციალური კრიტერიუმები, რომლებიც შეიძლება მოიცავდეს:

- ა) ხარისხს, მათ შორის, ტექნიკურ, ესთეტიკურ და ფუნქციურ მახასიათებლებს, ხელმისაწვდომობას, ყველა მომხმარებელზე მორგებას, სოციალურ, გარემოსდაცვით და ინოვაციურ მახასიათებლებს, ასევე, ვაჭრობასა და მის პირობებს;
- ბ) ორგანიზაციულ მოწყობას, საჯარო შესყიდვის ხელშეკრულების პირობების შესასრულებლად განსაზღვრული პერსონალის კვალიფიკაციასა და გამოცდილებას, თუ პერსონალის გამოცდილებასა და კვალიფიკაციას მნიშვნელოვანი გავლენა შეიძლება ჰქონდეს ვალდებულებების შესრულებაზე;
- გ) შესყიდვის შემდგომ მომსახურებასა და ტექნიკურ მომსახურებას, მიწოდების პირობებს, როგორებიცაა მიწოდების თარიღი, პროცესი, პერიოდი ან დასრულების პერიოდი.

მნიშვნელოვანია აღინიშნოს, რომ შემსყიდველი ორგანიზაციის მიერ განსაზღვრული საუკეთესო წინადადების გამოვლენის კრიტერიუმები ხელს უნდა უწყობდეს ჯანსაღ კონკურენციას და უნდა აღიწეროს ისე, რომ სათანადოდ შეფასდეს ეკონომიკური ოპერატორების მიერ წარდგენილი ინფორმაციის შემსყიდველი ორგანიზაციის მიერ განსაზღვრული შერჩევის კრიტერიუმებთან შესაბამისობა. ამასთან, ბუნდოვანების არსებობის შემთხვევაში, შემსყიდველმა ორგანიზაციამ ეფექტიანად უნდა გადაამოწმოს ეკონომიკური ოპერატორების მიერ წარდგენილი ინფორმაციისა და დამადასტურებელი დოკუმენტების სიზუსტე, რათა თავიდან იქნეს აცილებული შესაძლო დისკრიმინაციული მოპყრობა.

საგულისხმოა, რომ იმ შემთხვევაში, თუ გამოიყენება ხარისხისა და ფასის თანაფარდობის კრიტერიუმი, შემსყიდველი ორგანიზაცია შესყიდვის პირობებში განსაზღვრავს თითოეული კრიტერიუმის ხვედრით წონას. თუ ობიექტური მიზეზებით შეუძლებელია ხვედრითი წონის განსაზღვრა, შემსყიდველი ორგანიზაცია მიუთითებს კრიტერიუმების რიგითობას კლებადობის მიხედვით. ამ გზით, საუკეთესო წინადადების გამოვლენის კრიტერიუმები მოექცევა ეკონომიკურ ოპერატორთა მხრიდან ერთგვარი კონტროლის ქვეშ, ხოლო უფლების შესაძლო დარღვევის შემთხვევაში, შესაძლოა გასაჩივრდეს კანონპროექტის შესაბამისად.

ტექნიკური სპეციფიკაციები თუ საუკეთესო წინადადების გამოვლენის კრიტერიუმები?

შემსყიდველმა ორგანიზაციამ რამდენიმე გარემოება უნდა გაითვალისწინოს იმის გადასაწყვეტად, გარემოსდაცვითი კრიტერიუმები მიუთითოს სავალდებულო მოთხოვნებად ტექნიკური სპეციფიკაციების სახით, თუ განსაზღვროს საუკეთესო წინადადების გამოვლენის კრიტერიუმების სახით. გარემოსდაცვითი ასპექტების საუკეთესო წინადადების გამოვლენის კრიტერიუმებში გათვალისწინების ერთ-ერთი ძირითადი განმაპირობებელი ფაქტორი შეიძლება იყოს ისეთი შემთხვევა, როდესაც შემსყიდველი ორგანიზაცია არ არის დარწმუნებული ამ კრიტერიუმების გაწერის ხარჯების ოდენობაში ან/და შესაბამისი ბაზრის მზაობაში და გარემოსადმი მეგობრული შესყიდვის ობიექტის ბაზარზე ხელმისაწვდომობაში.

შემსყიდველი ორგანიზაცია აგრეთვე უფლებამოსილია, გარემოსდაცვითი თვალსაზრისით მინიმალური კრიტერიუმები განსაზღვროს ტექნიკურ სპეციფიკაციებში, ხოლო საუკეთესო წინადადების გამოვლენის კრიტერიუმებში მიუთითოს დამატებითი ქულები, შესაბამის ხვედრით წონაზე მითითებით. აღნიშნული მიდგომა მეტ მოქნილობას მიანიჭებს შემსყიდველ ორგანიზაციას, ეკონომიკური ოპერატორის გამარჯვებულად გამოვლენის ეტაპზე. ამ შემთხვევაში შემსყიდველმა ორგანიზაციამ უნდა უზრუნველყოს რომ ტექნიკურ სპეციფიკაციებში მითითებული მოთხოვნები არ ფარავს საუკეთესო წინადადების გამოვლენის კრიტერიუმებს.

სასიცოცხლო ციკლის დანახარჯი

კანონპროექტის თანახმად, სასიცოცხლო ციკლი განიმარტება როგორც ყველა თანმიმდევრული და ურთიერთდაკავშირებული ეტაპი, რომელიც მოიცავს,³⁷ მათ შორის:

- ა) განსახორცილებელ კვლევას;
- ბ) წარმოებას;
- გ) ვაჭრობასა და მის პირობებს;
- დ) ტრანსპორტირებას;
- ე) გამოყენებასა და შენარჩუნებას;
- ვ) პროდუქციის მთელი არსებობის პერიოდს ან სამუშაოს შესრულებასა და მომსახურების გაწევას, ნედლეულის შექმნიდან ან ხელთ არსებული რესურსის წარმოშობიდან, ნებართვის მიღებით, მომსახურებისა და გამოყენების ჩათვლით.

³⁷ „საჯარო შესყიდვების შესახებ“ საქართველოს კანონის პროექტის მე-3 მუხლის პირველი პუნქტის „ფ“ ქვეპუნქტი.

რამდენადაც საუკეთესო წინადადების გამოვლენის კრიტერიუმები შეიძლება დაეფუძნოს ეკონომიკურ ეფექტიანობას, რაშიც, უპირველეს ყოვლისა, მოიაზრება სასიცოცხლო ციკლის დანახარჯი, აქვე უმნიშვნელოვანესია განიმარტოს მისი ცნებაც.

სასიცოცხლო ციკლის დანახარჯი მოიცავს საქონლის მიწოდებასთან, მომსახურების გაწევასთან ან სამუშაოს შესრულებასთან დაკავშირებული სასიცოცხლო ციკლის განმავლობაში არსებულ ხარჯს, მათ შორის, შესყიდვასთან, სარგებლობასთან, ენერჯისა და სხვა რესურსების მოხმარებასთან, მოვლასთან, გადამუშავებასთან, ასევე, გარემოზე მიყენებული ზიანის შედეგად წარმოშობილ ხარჯებთან (თუკი შესაძლებელია მიყენებული ზიანის ფულადი ვალდებულების სახით განსაზღვრა) დაკავშირებულ დანახარჯებს.³⁸

საგულისხმოა, რომ იმ შემთხვევაში, თუ შემსყიდველი ორგანიზაცია შესყიდვის ღირებულების ხარჯს სასიცოცხლო ციკლის დანახარჯების მეთოდით გამოთვლის, მან შესყიდვის პირობებში უნდა მიუთითოს, თუ რა მონაცემების წარმოდგენა ევალემათ ეკონომიკურ ოპერატორებს და ამ მონაცემების საფუძველზე, როგორი მეთოდით დადგინდება სასიცოცხლო ციკლის დანახარჯი.³⁹

მეთოდი, რომელიც უკავშირდება გარემოსდაცვითი გარე ფაქტორებით გამოწვეული ხარჯების შეფასებას, ერთდროულად უნდა აკმაყოფილებდეს ყველა შემდეგ პირობას⁴⁰:

- ა) იგი უნდა ეფუძნებოდეს ობიექტურად გადამოწმებად და არადისკრიმინაციულ კრიტერიუმებს, კერძოდ, თუ მეთოდი არ არის დადგენილი განმეორებადი ან განგრძობადი გამოყენებისათვის, იგი ეკონომიკურ ოპერატორს გაუმართლებლად არ უნდა ანიჭებდეს უპირატესობას ან არ უნდა აყენებდეს არახელსაყრელ მდგომარეობაში;
- ბ) იგი თანაბრად ხელმისაწვდომი უნდა იყოს ყველა მხარისთვის;
- გ) მოთხოვნილი ინფორმაციის მიწოდება, გონივრული ძალისხმევის გამოყენებით, უნდა შეეძლოს ნებისმიერ გულმოდგინე ეკონომიკურ ოპერატორს, მათ შორის, სხვა ქვეყნის ეკონომიკურ ოპერატორს.

ამდენად, საუკეთესო წინადადების გამოვლენის კრიტერიუმები განსხვავდება იმის მიხედვით, თუ შესყიდვის ობიექტის თავისებურების გათვალისწინებით, როგორ მიდგომას აირჩევს შემსყიდველი ორგანიზაცია. მიზანშეწონილია, მდგრადი შესყიდვების განხორციელების პროცესში, შემსყიდველი ორგანიზაციები მაქსიმალურად დაეყრდნონ მდგრადი შესყიდვების მარეგულირებელ საკანონმდებლო თუ კანონქვემდებარე ნორმატიული აქტით განსაზღვრულ დებულებებს. სტრუქტურულად თანმიმდევრული და დეტალიზებული სისტემა, საუკეთესო წინადადების გამოვლენის პროცესის გამჭვირვალობას უზრუნველყოფს, რაც საჯარო შესყიდვების ძირითადი პრინციპების დაცვით ეკონომიკური ოპერატორის გამარჯვებულად გამოვლენის წინაპირობაა.

³⁸ „საჯარო შესყიდვების შესახებ“ საქართველოს კანონის პროექტის მე-3 მუხლის პირველი პუნქტის „ქ“ ქვეპუნქტი.

³⁹ „საჯარო შესყიდვების შესახებ“ საქართველოს კანონის პროექტის 50-ე მუხლის მე-8 პუნქტი.

⁴⁰ „საჯარო შესყიდვების შესახებ“ საქართველოს კანონის პროექტის 50-ე მუხლის მე-8 პუნქტი.

მდგრადი შესყიდვის ხელშეკრულების შესრულება

ხელშეკრულების ზოგადი დებულებები

კანონპროექტის 65-ე მუხლის მე-5 პუნქტის თანახმად, საჯარო შესყიდვის ხელშეკრულება გამარჯვებულ პრეტენდენტთან/გამარჯვებულ პრეტენდენტებთან ფორმდება შესყიდვის პირობებისა და მათ მიერ წარდგენილი წინადადებების მიხედვით. ამდენად, ტექნიკური სპეციფიკაცია, ასევე, ეკონომიკური ოპერატორის მიერ წარდგენილი წინადადების ტექნიკური ასპექტები, ავტომატურად ხდება საჯარო შესყიდვის ხელშეკრულების შემადგენელი ნაწილი.

ხელშეკრულების შესრულების ეტაპზე კრიტიკულად მნიშვნელოვანია რომ შემსყიდველმა ორგანიზაციამ უზრუნველყოს ეკონომიკური ოპერატორის მხრიდან, ყველა ასპექტისა და მოთხოვნის, განსაკუთრებით მდგრად შესყიდვებთან დაკავშირებული მოთხოვნების, შესაბამისი შესრულება. ზოგადად, შემსყიდველმა ორგანიზაციებმა არ უნდა განახორციელონ რაიმე სახის პირდაპირი თუ არაპირდაპირი გადახვევა შესყიდვის პირობებით განსაზღვრული მდგრადი შესყიდვების მოთხოვნებთან და კრიტერიუმებთან მიმართებით. თუკი ცვლილება ხორციელდება საჯარო შესყიდვის ხელშეკრულებაში, შესაძლოა ითქვას, რომ დასაშვებია საჯარო შესყიდვის ხელშეკრულების უფრო „გამკაცრება“, იმისთვის, რათა საჯარო შესყიდვა გახდეს უფრო „მდგრადი“.⁴¹

საგულისხმოა, რომ შემსყიდველმა ორგანიზაციამ შესაძლოა, ხელშეკრულების პირობებში გაითვალისწინოს ყველა ის მოსალოდნელი პრობლემა, რომელიც შეიძლება წარმოიშვას ხელშეკრულების შესრულების პროცესში და ეკონომიკურ ოპერატორს მოსთხოვოს წარმოადგინოს პრობლემების გადაჭრის გზები.⁴²

⁴¹ „საჯარო შესყიდვების შესახებ“ საქართველოს კანონის პროექტის 66-ე მუხლის პირველი პუნქტის „ე“ ქვეპუნქტის თანახმად, საჯარო შესყიდვის ხელშეკრულებაში/ჩარჩო შეთანხმებაში საჯარო შესყიდვის ახალი პროცედურის გარეშე ცვლილების შეტანა დასაშვებია თუ ინფორმაცია საჯარო შესყიდვის ხელშეკრულებაში/ჩარჩო შეთანხმებაში ცვლილების შეტანის თაობაზე, მათ შორის, მისი ღირებულების მიუხედავად, მკაფიოდ არის განსაზღვრული შესყიდვის პირობებში და ცვლილება არაარსებითია.

⁴² სასურველია, რომ შემსყიდველმა ორგანიზაციამ, თუ მას სათანადოდ ექნება შეფასებული ხელშეკრულების შესრულებისას სავარაუდოდ წარმოშობადი რისკები, ამის შესახებ მითითება გააკეთოს ხელშეკრულების პროექტში (რომელიც თავის მხრივ იქნება შესყიდვის პირობების შემადგენელი ნაწილი) და ეკონომიკური ოპერატორები თავიდანვე იქნებიან ინფორმირებულნი მოსალოდნელი პროცესების თაობაზე.

ხელშეკრულების შესრულების ზედამხედველობა

კანონპროექტის 68-ე მუხლის პირველი პუნქტის თანახმად, შემსყიდველი ორგანიზაცია ვალდებულია, გააკონტროლოს საჯარო შესყიდვის ხელშეკრულების შესრულება. აღნიშნული ვალდებულება ეხება, მათ შორის, მდგრადი შესყიდვების განხორციელებისთვის დადგენილი მოთხოვნების შესრულებასაც, რომელიც თავისი მხრივ, საჯარო შესყიდვის მდგრადობის კრიტერიუმების მეშვეობით განხორციელებისას მნიშვნელოვან როლს ასრულებს.

დადგენილების პროექტის IV თავის მე-13 პუნქტის თანახმად, შემსყიდველი ორგანიზაცია ვალდებულია, მონიტორინგი გაუწიოს და შეაფასოს ეკონომიკური ოპერატორების მიერ მდგრადი შესყიდვების მოთხოვნების დაცვას სხვადასხვა მეთოდებით, მათ შორის დოკუმენტური მტკიცებულებების შეფასებით ან დამოუკიდებელი აუდიტორის საშუალებით (საჭიროების შემთხვევაში).

ამავე დროს, მდგრადი შესყიდვის ხელშეკრულების შესრულების კონტროლის რამდენიმე გზა არსებობს:

- ეკონომიკურ ოპერატორს ეთხოვოს წარმოადგინოს მდგრადი შესყიდვების პირობებთან ნაკისრი ვალდებულებების შესაბამისობის დამადასტურებელი მტკიცებულება;
- შემსყიდველმა ორგანიზაციამ ან მის მიერ შერჩეულმა პირმა შესაძლოა განახორციელოს ხელშეკრულების შესრულების ინსპექტირება.

დადგენილების პროექტის IV თავის მე-14 პუნქტის თანახმად, შესყიდვის ობიექტის კანონით ან შესყიდვის პირობებით განსაზღვრულ მდგრად შესყიდვების კრიტერიუმებთან შესაბამისობის კონტროლი ხორციელდება პერიოდულად, ან შემსყიდველი ორგანიზაციის მოთხოვნით.

ამასთან, რამდენადაც საჯარო შესყიდვის ხელშეკრულება არეგულირებს სახელშეკრულებო ურთიერთობებს შემსყიდველ ორგანიზაციასა და ეკონომიკურ ოპერატორს შორის, იგი შესაძლოა ითვალისწინებდეს სანქციებს ნაკისრი ვალდებულებების შეუსრულებლობის შემთხვევაში, მათ შორის, მდგრადობისთვის განსაზღვრული პირობების დარღვევის შემთხვევაშიც. ხელშეკრულების შესრულების კონტროლისას აუცილებელია, რომ შემსყიდველმა ორგანიზაციამ გაითვალისწინოს ეკონომიკური ოპერატორისთვის მიცემული დრო (ვადა) და რესურსი, რომ დადგინდეს მოცემულ ვადასა და პირობებში, რამდენად აქვს მას შესაძლებლობა, სხვა ვალდებულებებთან ერთად ასევე შეასრულოს მდგრადობასთან დაკავშირებული პირობები. ასეთი კონტროლისას უპირველესად უნდა შემოწმდეს, რამდენად შეესაბამება ეკონომიკური ოპერატორის მიერ მდგრადობასთან დაკავშირებული ვალდებულებების შესრულება, უშუალოდ კანონმდებლობიდან გამომდინარე მოთხოვნებს და ეკონომიკურ ოპერატორს უნდა მოეთხოვოს მსგავსი ვალდებულებების უპირობოდ შესრულება.

ასევე, თუ საჯარო შესყიდვის პროცესში ჩართულია ასევე ქვეკონტრაქტორი, მდგრადობასთან დაკავშირებული ვალდებულებები ასევე უნდა შესრულდეს ქვეკონტრაქტორის მიერაც.

ხაზი უნდა გაესვას, რომ საჯარო შესყიდვის ხელშეკრულების მუდმივი მონიტორინგი არის ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი რგოლი მდგრადი შესყიდვების მიზნების მიღწევის პროცესში. სწორი და სრულყოფილი მონიტორინგის გარეშე, მდგრადი შესყიდვების განხორციელებას აზრი ეკარგება და უფრო მეტიც, შემსყიდველი ორგანიზაცია დგება ფულადი სახსრების ეფექტიანი და რაციონალური ხარჯვის პრინციპის დარღვევის რისკის ქვეშ.

საბოლოოდ, მნიშვნელოვანია, რომ შემსყიდველმა ორგანიზაციამ აწარმოოს ზედამხედველობა იმ მიზნით რომ დაადგინოს სრულდება თუ არა მდგრადობასთან დაკავშირებული ვალდებულებები და ხომ არ არის სახეზე კანონდებლობით, ასევე, მხარეთა შორის გაფორმებული ხელშეკრულებით მდგრადობასთან დაკავშირებული ვალდებულებების დარღვევის ფაქტები. დადგენილების პროექტის IV თავის მე-15 პუნქტის შესაბამისად, ასეთი ფაქტი შეიძლება გახდეს საჯარო შესყიდვის ხელშეკრულების შეწყვეტის საფუძველი

პრაქტიკული მაგალითები

1. პრაქტიკული მაგალითი N1 — მწვანე დეზინფორმაციის თავიდან აცილება სხვადასხვა ქვეყანაში⁴³

სულ უფრო და უფრო მეტი კომპანია საკუთარ თავს რეკლამას უკეთებს რომ თითქოსდა ის ბაზარზე ოპერირებს, როგორც მწვანე ან მდგრადი კომპანია, თუმცა აღნიშნულის დასადასტურებლად ყოველთვის არ მოიპოვება შესაბამისი მტკიცებულებები. მაგალითად, მიმწოდებლებმა შეიძლება განაცხადონ, რომ მათ გააჩნიათ ენერგოეფექტურობის მაღალი დონე ან შესაძლებელია ისინი ყურადღებას ამახვილებდნენ გარემოს შედარებით უმნიშვნელო ზემოქმედებაზე და აცხადებდნენ რომ მწვანე/გარემოსადმი მეგობრულ კომპანიას წარმოადგენენ. ამ მიზეზების გამო მნიშვნელოვანია, რომ:

1. შესყიდვის პროცედურის გამოცხადებამდე გაეცნოთ განზრახული შესყიდვის გარემოზე ზემოქმედებას;
2. ტექნიკური სპეციფიკაციები დაეფუძნოს პროდუქტის მთლიანი სასიცოცხლო ციკლის მანძილზე გარემოზე ზემოქმედებას (მაგალითად მესამე მხარის მიერ შესაბამისი გარემოსდაცვითი ეტიკეტის ქონას);
3. მოთხოვნილ იქნეს ეკონომიკური ოპერატორის მიერ დასახელებული გარემოსდაცვითი შესრულების შესახებ შესაბამისი მტკიცებულებები.

2. პრაქტიკული მაგალითი N2 — ეკოეტიკეტის კრიტერიუმზე მითითება — კოლინგი, დანია⁴⁴

დანის ქალაქი კოლინგი, საკმაოდ დიდი წარმატებით ახორციელებს სხვა ეტიკეტებთან ერთად ევროკავშირის ეკოეტიკეტების კრიტერიუმების ინტეგრირებას მისი შესყიდვების პროცესში. ეკოეტიკეტებიდან შესაბამისი კრიტერიუმები პირდაპირ გათვალისწინებულია ტექნიკურ სპეციფიკაციებში ან/და საუკეთესო წინადადების გამოვლენის კრიტერიუმებში. დადგენილია, რომ ეკოეტიკეტირების სერტიფიკატის ასლი სრულად ადასტურებს კრიტერიუმებთან შესაბამისობას. ამასთან, ალტერნატიული დოკუმენტაციაც ასევე მიიღება. ეკოეტიკეტირების კრიტერიუმით ჩატარებული ბოლოდროინდელი ტენდერები მოიცავს დასუფთავების პროდუქტებს, საბეჭდო ქაღალდს, უნიფორმებს, სამრეცხაო მომსახურებებს (გამოყენებული სარეცხი საშუალებებისთვის), პრინტერის მომსახურებებს (გამოყენებული ქაღალდისთვის), შესაფუთ ქაღალდს და სატრანსპორტო საშუალებების მომსახურებებს (გამოყენებული ზეთისთვის).

3. პრაქტიკული მაგალითი N3 — სოციალური კრიტერიუმების გამოყენება შესყიდვის პროცედურის ყველა ეტაპზე, ბასკეთი, ესპანეთი⁴⁵

⁴³ წყარო: EC Guide „Buying Green! A Handbook on Green Public Procurement”, 3rd edition, გვ. 32.

⁴⁴ წყარო: EC Guide „Buying Green! A Handbook on Green Public Procurement”, 3rd edition, გვ. 37.

⁴⁵ წყარო: EC Guide „Buying Social: A Guide to Taking into Account of Social Considerations in Public Procurement”, გვ.21.

ბასკეთის მთავრობის ადმინისტრაციამ შეიმუშავა ერთგვარი ინსტრუქცია სოციალურ, გარემოსდაცვით და საჯარო შესყიდვებში სხვა საჯარო პოლიტიკის კრიტერიუმების ინტეგრირებისათვის. ინსტრუქციაში მოცემულია რომელი სოციალური და გარემოსდაცვითი კრიტერიუმები და როგორ უნდა იქნეს მხედველობაში მიღებული რეგიონში საჯარო შესყიდვის განხორციელებისას.

ინსტრუქციის მთავარი მიზანი: ბასკეთში, საჯარო უწყებების მიერ მხედველობაში იქნეს მიღებული სოციალური და გარემოსდაცვითი საკითხები (რომლებიც მდგრადობის მიდგომის ნაწილია) საჯარო შესყიდვებში სხვა საჯარო პოლიტიკის საკითხებთან ერთად.

შეფასება და მონიტორინგი: ბასკეთის მთავრობის შრომის, სოციალური უზუნველყოფის, სოციალური საკითხებისა და გარემოს დეპარტამენტები პერიოდულად აფასებენ ხელშეკრულებების შესრულებას. შეფასება მოიცავს სპეციფიკაციების ფორმულირებას, თუ როგორ არის აღნიშნული სპეციფიკაციები გამოყენებული გამარჯვებულად გამოვლენისა და ხელშეკრულების შესრულების პროცესში.

ტექნიკური სპეციფიკაციები: ინსტრუქცია იძლევა რეკომენდაციას ინტეგრირებულ იქნეს ხელმისაწვდომობასა და დიზაინთან დაკავშირებული ყველა მოთხოვნა ტექნიკურ სპეციფიკაციებში.

საუკეთესო წინადადების გამოვლენის კრიტერიუმები: თუ გამოიყენება ერთზე მეტი საუკეთესო წინადადების გამოვლენის კრიტერიუმი, აღნიშნული კრიტერიუმები უნდა მოიცავდეს, რომ პროდუქტები და სერვისები იყოს შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე პირთათვის თავსებადი/ხელმისაწვდომი (ყოველთვის როდესაც ამგვარი ადაპტაცია აღემატება კანონით განსაზღვრულ მინიმუმ მოთხოვნებს). თუ მოწყვლადი ჯგუფები არიან თავად ხელშეკრულების საგნით განსაზღვრული მომსახურების ბენეფიციარები, სოციალური საჭიროებების შესრულებასთან დაკავშირებული მახასიათებლები განსაზღვრული იქნება საუკეთესო წინადადების გამოვლენის კრიტერიუმებში.

ხელშეკრულების შესრულების დებულებები: ინსტრუქცია მოითხოვს რომ ხელშეკრულება შეიცავდეს ხელშეკრულების შესრულებასთან დაკავშირებულ პირობებს, გარემოსდაცვით, სოციალურ და საჯარო პოლიტიკასთან დაკავშირებულ სხვა საკითხებთან მიმართებით. ხელშეკრულების შესრულებასთან დაკავშირებული აღნიშნული სპეციალური დებულებების მიზანია გარემოს, ჯანმრთელობისა და უსაფრთხოების დაცვა, მოწყვლად ჯგუფთა დასაქმების ხელშეწყობა, შრომის ბაზარზე გენდერული უთანასწორობის აღმოფხვრა და უმუშევრობასთან ბრძოლა.

ბასკეთში ხელშეკრულების შესრულებასთან დაკავშირებული დებულებების მაგალითები:

1. იმ უმუშევართა სამუშაო ადგილებით უზრუნველყოფა, რომელთაც უჭირთ დასაქმება: ამ მიზნით, ინსტრუქცია განსაზღვრავს, რომ დასაქმებული პერსონალის რაოდენობიდან კონკრეტული პროცენტული კვოტა უნდა დაეთმოს მოწყვლად ჯგუფებს, როგორებიცაა: უმუშევარი პირები, შეზღუდული შესაძლებლობების მქონე პირები, ხანგრძლივად უმუშევარი, 30 წელს გადაცილებული ქალები, ოჯახური ძალადობის მსხვერპლები, ფსიქიკურად დაავადებული პირები, უმუშევარი მარტოხელა მშობლები, 6 თვეზე დიდხანს უმუშევარი ემიგრანტები, ხანგრძლივად (1 წელზე დიდხანს) უმუშევარი პირები და უმუშევარი ახალგაზრდა ადამიანები.

2. დასაქმების ხარისხი და ძირითადი შრომითი უფლებები: ხელშეკრულების მხარემ უნდა უზრუნველყოს შრომის საერთაშორისო ორგანიზაციის (ILO) ძირითად შრომის სტანდარტებთან შესაბამისობა ხელშეკრულების შესრულებისას, იმ დასაქმებულებთან

მიმართებით, რომლებიც მიწოდების ჯაჭვის ფარგლებში ამზადებენ პროდუქტს (ხელშეკრულების საგანს).

3. ჯანმრთელობასა და უსაფრთხოებასთან დაკავშირებული დებულებები სამშენებლო სამუშაოსა და მომსახურების ხელშეკრულებებში.

4. პრაქტიკული მაგალითი N4 — სასიცოცხლო ციკლის დანახარჯის გამოყენება — ბაია მარე, რუმინეთი⁴⁶

ბაია მარეს საკრებულომ გამოაცხადა ტენდერი 30 EEV (Enhanced Environmentally Friendly Vehicles - გაუმჯობესებული ეკოლოგიური მაჩვენებლების მქონე სატრანსპორტო საშუალებები) სტანდარტის ავტობუსისა და 8 ტროლეიბუსის ლიზინგისათვის. შესყიდვისას სასიცოცხლო ციკლის დანახარჯის მიდგომის მოდელი იქნა გამოყენებული, რომელიც ითვალისწინებდა შეძენის ფასს, საწვავის მოხმარებას, ფუნქციონირებისა და ოპერაციულ ხარჯებს. ჯამში, შესყიდვის საწყისი ღირებულება უფრო მაღალი იყო ვიდრე წინა შესყიდვისას, თუმცა ეს ნაწილობრივ კომპენსირებულ იქნება ახალი ტრანსპორტის ფუნქციონირებასთან დაკავშირებული უფრო დაბალი ხარჯებით. აღნიშნული ავტობუსები რუმინეთის მიერ EEV სტანდარტის მქონე პირველი ავტობუსები იყო, რომელთაც სათბური გაზების გაცილებით დაბალი მაჩვენებელი ჰქონდა, ვიდრე წინა, საწვავზე მომუშავე ავტობუსებს.

5. პრაქტიკული მაგალითი N5 — შეუსაბამოდ დაბალი ფასის მქონე წინადადების წინააღმდეგ ბრძოლა — ანჟე, საფრანგეთი⁴⁷

ვილა დე ანჟემ შენიშნა, რომ დასუფთავების სექტორში მომუშავეებს აქვთ საკმაოდ დატვირთული გრაფიკები. ამდენად, შეთავაზება, რომელიც ეკონომიკურად უკიდურესად მიზიდველი იყო, რამდენადაც ის ითვალისწინებდა მომუშავეთა უფრო ცოტა ოდენობას, ვიდრე ზედაპირების დასუფთავებისათვის იყო შესაფერისი, საშუალო ხარისხთან მიმართებით ჩაითვლება შეუსაბამოდ დაბალი ფასის მქონედ და იქნება ტენდერიდან დისკვალიფიცირებული, თუ ეკონომიკური ოპერატორი ვერ შეძლებს ახსნას, თუ ასეთი დაბალი ფასის გათვალისწინებით როგორ იქნება გარანტირებული შესაბამის სპეციალურ კანონებთან შესაბამისობა (როგორებიცაა კანონები დღის განმავლობაში სამუშაოს მაქსიმალური საათების ოდენობის შესახებ).

⁴⁶ წყარო: EC Guide „Buying Green! A Handbook on Green Public Procurement”, 3rd edition, გვ. 56.

⁴⁷ წყარო: EC Guide „Buying Social: A Guide to Taking into Account of Social Considerations in Public Procurement”, გვ.4.

დასკვნა

ამრიგად, წინამდებარე სახელმძღვანელო მიზნად ისახავს შემსყიდველი ორგანიზაციების მიერ მდგრადი შესყიდვების იმპლემენტაციისას, საკუთარი უფლებამოსილებების ეფექტურად და კანონის შესაბამისად განხორციელებას. ასევე, სახელმძღვანელოს მიზანია ერთიანი ხედვისა და მეთოდოლოგიის ჩამოყალიბება, საქართველოში მდგრადი შესყიდვების პოლიტიკის გასაუმჯობესებლად.

ამასთან, მოცემული სახელმძღვანელოთი მდგრადობის კრიტერიუმებით საჯარო შესყიდვების განხორციელებასთან მიმართებით ინფორმირებულნი იქნებიან ასევე ეკონომიკური ოპერატორებიც, რაც დაეხმარება მათ, შემდგომში საჯარო შესყიდვაში შემსყიდველი ორგანიზაციების საჭიროებების დაკმაყოფილებაში.

საბოლოოდ, უნდა აღინიშნოს, რომ სახელმძღვანელოს მხედველობაში მიღების შედეგად, ეფექტიანად აღსრულდება საქართველოს კონსტიტუციით განსაზღვრული ზოგადსამართლებრივი, კერძოდ, გარემოს დაცვისა და ბუნებრივი რესურსებით რაციონალური სარგებლობის, ადამიანთა სოციალური დაცვის, თავისუფალი მეწარმეობისა და კონკურენციის განვითარებაზე ზრუნვის ვალდებულებები. ასევე უზრუნველყოფილი იქნება ასოცირების შეთანხმებით ნაკისრი, მდგრადი განვითარების ხელშეწყობის ვალდებულებაც.

ბიბლიოგრაფია

- საქართველოს კონსტიტუცია;
- „ენერგოეტიკეტირების შესახებ“ საქართველოს კანონი;
- „მდგრადი განვითარების მიზნების ეროვნული დოკუმენტის თაობაზე“ საქართველოს მთავრობის 2019 წლის 12 ნოემბრის N2328 განკარგულება, ხელმისაწვდომია: <https://matsne.gov.ge/ka/document/view/4732470?publication=0> [23.08.2021].
- „საჯარო შესყიდვების შესახებ“ საქართველოს კანონის პროექტი;
- „საჯარო შესყიდვის განხორციელებისას მდგრადი განვითარების მიზნის მისაღწევად გასატარებელი აუცილებელი ღონისძიებების შესახებ“ საქართველოს მთავრობის დადგენილების პროექტი;
- სახელმწიფო შესყიდვების სააგენტოს 2019 წლის წლიური ანგარიში, ხელმისაწვდომია: http://procurement.gov.ge/getattachment/ELibrary/AnalyticalStudiesReports/Angarishi_2019_GEO.pdf.aspx [23.08.2021].
- მდგრადი განვითარების მიზნები <https://www.undp.org/sustainable-development-goals> [23.08.2021].
- Procuring the Future – the report of the UK Sustainable Procurement Task Force, June, 2006;
- Buying green!, A handbook on green public procurement 3rd Edition, European Union, 2016, ხელმისაწვდომია: <https://ec.europa.eu/environment/gpp/pdf/Buying-Green-Handbook-3rd-Edition.pdf> [23.08.2021].
- EC Guide „Buying Social: A Guide to Taking into Account of Social Considerations in Public Procurement“, ხელმისაწვდომია: <https://ec.europa.eu/docsroom/documents/45767> [23.08.2021].

სასარგებლო წყაროები

- Nordic Council of Ministers (2021). Sustainable Public Procurement and the Sustainable Development Goals. ხელმისაწვდომია: <http://norden.diva-portal.org/smash/get/diva2:1554600/FULLTEXT01.pdf> [23.08.2021].
- European Commission (2019). Buying for social impact Good practice from around the EU. ხელმისაწვდომია: <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/3498035f-5137-11ea-aece-01aa75ed71a1> [23.08.2021].
- EcoVadis (2019) Toward Sustainable Public Procurement - A Best Practice Guide. ხელმისაწვდომია: <https://www.oneplanetnetwork.org/sites/default/files/ecovadis-public-procurement-guidelines-v6.pdf> [23.08.2021].
- United Nations Environment Programme (2017). Guidelines for Providing Product Sustainability Information. ხელმისაწვდომია: https://www.oneplanetnetwork.org/sites/default/files/guidelines_for_providing_product_sustainability_information_ci-scp_2017_revised.pdf [23.08.2021].
- Nordic Council of Ministers (2017). Circular Public Procurement in the Nordic Countries. ხელმისაწვდომია: <https://norden.diva-portal.org/smash/get/diva2:1092366/FULLTEXT01.pdf> [23.08.2021].
- Nordic Council of Ministers (2017). Nordic Guidelines — Green Public Procurement, How to use environmental management systems and ecolabels in EU tenders. ხელმისაწვდომია: <https://www.norden.org/en/publication/nordic-guidelines-green-public-procurement> [23.08.2021].
- ICLEI European Secretariat GmbH, Freiburg, Germany (2016). The Procura+ Manual A Guide to Implementing Sustainable Procurement 3rd Edition. ხელმისაწვდომია: https://procuraplus.org/fileadmin/user_upload/Manual/Procuraplus_Manual_Third_Edition.pdf [23.08.2021].
- United Nations Environment Programme (2012). The Impacts of Sustainable Procurement – Eight Illustrative Case Studies. ხელმისაწვდომია: <https://www.oneplanetnetwork.org/resource/impacts-sustainable-public-procurement-eight-illustrative-case-studies> [23.08.2021].
- United Nations Environment Programme (2012). Sustainable Public Procurement Implementation Guidelines Introducing UNEP’s Approach. ხელმისაწვდომია: https://www.oneplanetnetwork.org/sites/default/files/sustainable_public_procurement_implementation_guidelines.pdf [23.08.2021].